

*Oryginalna praca badawcza***Ks. JÓZEF SZYMAŃSKI**

AKADEMIA POMORSKA W SŁUPSKU

**PARAFIA ŚW. STANISŁAWA KOSTKI W CHICAGO
I JEJ DUSZPASTERZE W LATACH 1867-1899
NA ŁAMACH „DZIENNIKA CHICAGOSKIEGO”**

Słowa kluczowe: *Polacy w Chicago, duszpasterstwo polskie w Chicago, kościoły w Chicago, ks. Wincenty Barzyński*

Key words: *Poles in Chicago, Polish pastoral care in Chicago, churches in Chicago, Fr. Wincenty Barzyński*

Chicago status miasteczka (*town*) otrzymało w 1833 r., cztery lata później zostało już miastem (*city*) zamieszkałym przez ponad 4 tys. mieszkańców¹. Zarówno o początkach polskiej diaspory w tym mieście, jak i o dziejach parafii polskich dowiadujemy się z publikacji Szczęsnego Zahajkiewicza², ks. Wacława Kruszki³, z *Albumu Pamiątkowego z okazji Złotego Jubileuszu parafii p.w. św. Stanisława Kostki w Chicago*⁴, przede wszystkim zaś z opracowań publikowanych na łamach „Dziennika Chicagoskiego”, wśród których m.in. w porządku chronologicznym przytoczona została historia „największej parafii w świecie, liczącej około 40,000 dusz, najstarszej w Chicago – opracowana w roku 1908 przez byłego proboszcza tej parafii, Wiel. ks. Franciszka Gordona”⁵.

¹ L. Pastusiak, *Chicago portret miasta*, Warszawa 1997, s. 34-35, 38-39.

² *Księża i parafie polskie w Stanach Zjednoczonych Pół. Am.*, Chicago 1897.

³ *Historia polska w Ameryce. Początek, wzrost i rozwój dziejowy osad polskich w Północnej Ameryce (w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie)*, t. IX, Milwaukee, Wis. 1908.

⁴ *Album Pamiątkowy z okazji Złotego Jubileuszu parafii p.w. św. Stanisława Kostki w Chicago*, red. X. I. Dembiński, X. L. Jasiński, pp. dr. Liss, J. Sroka. S. Pawlicki i M. Skarzyński, Polskie Wydawnictwo w Chicago 1917.

⁵ *Parafie polskie w Chicago. Dzieje Polskich Parafij w Chicago. 1867 – Parafia św. Stanisława K. – 1910*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 29-30.

Zarówno redakcja wspomnianego albumu, jak i redaktorzy poszczególnych opracowań przyznali, że już wówczas na początku XX w.: „Nie wiele dochowało się szczegółowych wiadomości o pierwszych naszych w Chicago początkach⁶ – brak potemu wszelkich źródeł, zapisków choćby śladów. O ile wiadomo, pierwszym stałym osadnikiem polskim w tej okolicy miasta, gdzie dziś znajduje się kościół św. Stanisława, był Antoni Smogorzewski-Scherman⁷; urodził się on w Poznańskim, w Kcyni, w 1818 r., do Chicago zaś przybył w r. 1850, z planami na założenie tu osady polskiej, której też stał się rzeczywiście inicjatorem i pierwszym organizatorem. [...] główna droga w okolicy była t.zw. Plank Road, dzisiejsza Milwaukee ave.; przy tej ulicy, a raczej drodze podówczas zaczęło się skupiać i osiadać życie handlowe dzielnicy. Kiedy więc nareszcie osada polska została zorganizowana po wielu trudnościach i przeszkodach początkowych, kiedy więc już w tej stronie naszej coś konkretnego tworzyć się począynało, zaczęli do osady napływać coraz nowi przybysze-osadnicy: kolonia wzrastać zaczęła i wkrótce w niej odczuwać poczęto potrzebę jakiegoś ściślej-szego zespolenia się, organizowania; liczba rodaków mnożyła się dość szybko. Zaczęto radzić nad założeniem jakiegoś towarzystwa, któreby skupiało w sobie życie narodowe gromadki wygnańczej. Było to w r. 1864 – w Starym Kraju dogorywało właśnie niezapomniane Powstanie Styczniowe. Wówczas do osady omawianej należało około trzydzieści rodzin i te utworzyły sobie pierwsze polskie towarzystwo w Chicago pod nazwą Towarzystwo Bratniej Pomocy pw. św. Stanisława Kostki. Organizatorami jego byli – poprzednio wzmiankowany Ant. Smogorzewski-Scherman, Piotr Kiołbassa, powszechnie znany działacz Polonii chicagowskiej, wielce zasłużony i szanowany w całym mieście (pochodził ze Śląska), Jan Niemczewski, Jan Arkuszewski i Paweł Kurr⁸”.

Zainicjowane wówczas przez pierwszych polskich osadników działania konsolidacyjne nie znalazły właściwego uznania w miejscowym środowisku, Towarzystwo Bratniej Pomocy św. Stanisława – upadło. Niemniej kolonia polska się rozrastała, przybywali nowi osadnicy. Dwa lata później, dzięki inicjatywie Piotra Kiołbassy i „na usilne prośby osadników polskich w Chicago, przybył do Polonii tutejszej X. Leopold Moczygamba⁹, który podówczas bawił w Teksasie i innych Stanach południowych –

⁶ Cytaty z zachowaniem stylu, składni i ortografii.

⁷ *Pierwszy osadnik na Stanisławowie. Śp. Antoni Schermann*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 70.

⁸ *Parafia p.w. św. Stanisława Kostki. (Wyciąg z Dziejów Parafii w „Albumie Pamiątkowym”)*, „Dziennik Chicagoski” 1917, 3 listopada, nr 259, s. 2-3; Zob. Ks. W. Kruszcza, *Historia polska w Ameryce*, t. III, Milwaukee, Wis. 1908, s. 18; M. Haiman, *Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie w Ameryce 1873-1948*, Chicago 1948, s. 24-25; B. Leś, *Kościół w procesie asymilacji Polonii amerykańskiej. Przemiany funkcji polonijnych instytucji i organizacji religijnych w środowisku Polonii chicagowskiej*, Wrocław 1981, s. 133-172.

⁹ Urodził się 18 października 1824 r. w Płużnicy Wielkiej. Syn Leopolda i Ewy z d. Krawiec. Uczył się w gimnazjach w Gliwicach i Opolu. Następnie wyjechał do Włoch, gdzie 17 listopada 1843 r. w Osimo (Prowincja Ankona) wstąpił do zakonu franciszkanów. Nowicjat odbył w klasztorze Santa Vittoria delle Fratte w Osimo. Dnia 18 listopada 1844 r. złożył śluby zakonne, a 25 lipca 1847 r. w Pesaro przyjął święcenia kapłańskie. Później wyjechał do południowych Niemiec, do klasztoru Oggersheim, gdzie spotkał Jean-Marie Odina, biskupa diecezji Galveston w Teksasie, za namową którego podjął misję w Stanach Zjednoczonych. W Teksasie podjął posługę duszpasterską wśród Niemców mieszkających w okolicach San Antonio (m.in. w New Braunfels). W hrabstwie Karnes, k. San Antonio kupił ziemię

jako misjonarz: przybył on zrazu i pierwotnie jedynie dla wysłuchania Polaków spowiedzi w okresie Wielkiej Nocy, – ale ów pobyt jego stał się pamiętny i ważny. Był on pierwszym kapłanem polskim, który do Chicago przybył do rodaków z posługą duchową. W osadzie, stale wzmaganym przyływem rodaków – podjęto w początkach 1866 r. myśl wznowienia lepszego i przywrócenia do życia Towarzystwa św. Stanisława, upadłego przed dwoma laty; istotnie też wznowiono je tak dobrze, że pozostało już jako pierwsze, trwałe zespolenie się Polaków w mieście naszym; konstytucję Towarzystwa tego przyjęto na posiedzeniu dnia 1go czerwca 1866; wydrukowano ją aż w Paryżu; pierwszymi urzędnikami towarzystwa zostali: Piotr Kiołbassa – prezes; Marcel Ziomkowski – sekretarz. Wawrzyniec Stasz, Józef Dziewior, Tomasz Nowicki, Antoni Bok, Antoni Matysiak stanowili radę gospodarczą. W ten sposób została zrealizowana pierwsza ważniejsza i wspólna, zgodna myśl rodaków naszych, najdawniejszych osadników Stanisławowa; [...] zakłada się parafia polska w Chicago: [...] Czasy, o których opowiadamy – był to rok 1867. Osada liczyła podówczas rodzin około 90; kiedy nareszcie zaczęto myśleć o kupnie gruntu pod własny kościół [...]; jak w każdym

i sprowadził grupę Górnoszlazaków, pochodzących z Płużnicy Wielkiej k. Strzelec Opolskich. Do Teksasu przybyło łącznie ok. 2300 osób. Pionierzy (ok. 150 osób) już w 1854 r. założyli osadę Panna Maria. Symbolicznym początkiem była msza św. sprawowana w Wigilię roku 1854. Narastające rozczarowanie warunkami życia w Teksasie sprawiło, że na przełomie 1856/57 r. opuścił osadę Panna Maria. Trzykrotnie wyjeżdżał z Ameryki do Rzymu, gdzie pełnił funkcję penitencjariusza przy Bazylice św. Piotra w Watykanie. Znał języki: polski, niemiecki, angielski, łacinę, francuski, włoski i hiszpański. Wracając do Ameryki w 1858 r., przybył tam jako pierwszy komisarz generalny Franciszkanów Konwentalnych w USA. Działał w San Antonio (Texas), Louisville (Kentucky), Utica i Syracuse (New York), ponownie w Louisville, wreszcie we wrześniu 1874 r. przyjął propozycję pracy w rozrastającej się kolonii polskiej w Chicago (Illinois). Współpracował wówczas z zmartwychwstańcami. Przejście do tego zakonu nastąpiło na tle zaangażowania się w pracy wśród Polaków, podczas gdy placówki franciszkańskie nastawione były na pracę wśród kolonistów niemieckich; jeszcze w 1869 r. uzyskał tzw. eksklustrację (zezwoleń na prowadzenie działalności poza swoim zgromadzeniem zakonnym) na dziesięć lat. Do zgromadzenia zmartwychwstańców wstąpił formalnie 23 stycznia 1880 r. w czasie swego ostatniego pobytu w Rzymie; rozstał się z nim w 1887 r. Po kolejnym powrocie do Ameryki założył w 1881 r. parafię polską w Eaton (Wisconsin) i Lemont (Illinois), pracował w Parisville i Detroit (Michigan) oraz czasowo w: Jeffersonville (Indiana), Joliet i Braidwood (Illinois), Trenton (New York), odwiedzał także kolonie polskie w Teksasie. W 1875 r. wybrano go na drugiego z kolei prezesa najstarszej i jedynej wówczas polskiej organizacji polonijnej Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego – na dwie kadencje. Był zaangażowany finansowo w powołanie do życia czasopiśmiennictwa polonijnego, przyczynił się do stworzenia polskiego seminarium duchowego w Orchard Lake (Michigan); na ten cel, w wyniku podjętej przez siebie kwesty, zebrał ok. 10 tysięcy dolarów. Działając wśród przybywających masowo polskich emigrantów, organizował ich życie religijne i społeczne, inspirując przedsięwzięcia budowlane w koloniach polskich (kościół, szkoły, domy organizacji polonijnych). Nazwany patriarchą Polonii amerykańskiej zmarł 23 lutego 1891 r. w Dearborn i pochowano go na cmentarzu Mount Elliot w Detroit, Michigan. W dniu 13 października 1974 r., dzięki zabiegom Związku Narodowego Polskiego Kongresu Polonii Amerykańskiej i Stowarzyszenia Polsko-Amerykańskich Księży, szczątki kapłana przeniesiono do osady Panna Maria i złożono pod dębem, gdzie w 1854 r. odprawił pierwszą mszę świętą dla emigrantów, przybyłych ze Śląska na ziemię amerykańską. Th. Lindsay Baker, *Historia najstarszych polskich osad w Ameryce*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1981, s. 13-14; Z. Gogoła OFM-Conv, *Praca franciszkanów polskich wśród Polonii na przełomie XIX/XX, do 1939 roku*, „Przegląd Kalwaryjski” 2009, nr 13, s. 213-214; A. Brożek *Śląski słownik biograficzny*, t. 2, Katowice 1979, s. 128.

dziele u początku – tak i tu było mnóstwo do pokonania trudności, ale w każdym razie trzymano się już w tem swoim kole, w tem Towarzystwie polskiem, a nabożeństwa odprowadzono o sposobnej porze na rusztowaniu, specjalnie skleionem pod namiotem. [...] po niedługim czasie, zakupiono cztery parcele budowlane (loty u zbiegu ulic Noble i Bradley – z przeznaczeniem pod budowę polskiego kościoła, płacąc za nie \$1700. Punkt obrany był podówczas zupełnie odosobniony, o mil parę odległy od właściwego miasta, gdziekolwiek tylko na rozległych pustkowiach widniały domki poziome, drzewiane, a na banach nadrzecznych polowano na błotne ptactwo, którego masy całe tu bywały. Na ów czas nie była to zatem zbytnio zaludniona okolica i przyszłości nie wróżyła szczególnie pomyślnej, lecz że trzeba było się zdecydować, by nareszcie założyć parafię upragnioną tedy za wpływem kilku energiczniejszych, więcej przedsiębiorczych – postanowiono, zrobiono, kontrakty zawarto, grunt kupiono i przystąpiono do budowy kościoła. Plany pierwszego kościoła wykonał budowniczy Petruszak i w miesiącu wrześniu 1869 r. rozpoczęto budowę pierwszej polskiej świątyni w Chicago – pod wezwaniem św. Stanisława Kostki: budowano ten kościół z drzewa, w rozmiarach szerokości stóp 40, a długości stóp 83; pierwsze piętro 12 stóp wysokie, przeznaczone było na klasy szkolne i na salę na posiedzenia, drugie, wysokie na stóp 22 przeznaczono na kościół; budynek posiadał i wieżę, której wysokość z krzyżem wynosiła 85 stóp: cały koszt budowy wynosił sumę \$6.885.00”¹⁰.

Osada polska w Chicago liczyła wówczas już 150 rodzin. Posługę duszpasterską sprawował ks. Franciszek Ksawery Szulak¹¹, początkowo z dojazdu, a później, od

¹⁰ *Parafia p.w. św. Stanisława Kostki. (Wyciąg z Dziejów Parafii w „Albumie Pamiątkowym”), „Dziennik Chicagoski” 1917, 3 listopada, nr 259, s. 2-3; Kościół św. Stanisława Kostki, „Dziennik Chicagoski” 1922, 7 stycznia, nr 5, s. 16; Do Historii Polaków w Ameryce. Początki Misyi w Texas. (Ustęp z Historii Zgromadzenia 00. Zmartwychwstańców). (Ciąg dalszy), „Dziennik Chicagoski” 1905, 20 grudnia, nr 294, s. 3; Echa Jubileuszu X. J. Obyrtacza na Stanisławowie, „Dziennik Chicagoski” 1920, 15 grudnia, s. 14.*

¹¹ Urodził się 17 grudnia 1825 r. w majątku Nieczyc, w diecezji Ołomuńskiej. Syn obywatela ziemskiego Ignacego i Anny z d. Bajer. Jego dom rodzinny był prawdopodobnie na Podolu. Początkowo kształcił się w Kromierzyżu na Morawach, następnie wstąpił do wszechnicy Ołomuńskiej. Z zakonem oo. Jezuitów związał się w dniu 13 września 1845 r. w Galicji. Ukończył filozofię w Nowym Sączu. Jesienią 1848 r. wysłano go do Francji, gdzie w Levalle odbył nowicjat i ukończył teologię. Przez rok przebywał w Vannes jako profesor i prefekt w Kolegium Jezuitckim. W r. 1853 wysłano go na misję do Księstwa Poznańskiego, gdzie został na 18 miesięcy. Dla poratowania zdrowia powrócił do Galicji, pozostał w Tarnopolu, gdzie był profesorem przy tamtejszym konwencie. Tam i w Lincu (w Austrii) interesował się naukami przyrodniczymi. W Lincu zdał egzamin i w 1855 r. został profesorem nauk przyrodniczych. Skierowany do Tarnopola przez lat 10 wykładał nauki przyrodnicze, fizykę, chemię. W r. 1865 wysłano go do Stanów Zjednoczonych, by służył posługą osiedlającym się tam Polakom. Przybył do Stanu Missouri 15 sierpnia 1865 r., zatrzymał się na pewien czas w Florissant, Mo.. Ucząc się języka angielskiego, przebywał w St. Joseph, St. Louis i w Krakowie. Przed Bożym Narodzeniem 1865 r. został wysłany do niemieckiej parafii Św. Józefa w St. Louis. Od Wielkiej Nocy pełnił posługę duszpasterską w Chicago wśród Czechów, gdzie spotykał Polaków. Po zorganizowaniu parafii czeskiej św. Wacława przy ul. Dekoven został wysłany na misję do Polaków w Peru, Ills. W r. 1867 przybył ponownie do Chicago i podjął posługę duszpasterską w parafii św. Józefa, organizując wspólnotę polską. Od roku 1869 jeździł od miasta do miasta, starając się organizować bractwa, gminy i towarzystwa polskie. Dnia 25 sierpnia 1906 r. wyjechał na stałe do prowincji galicyjskiej. Zamieszkał w Krakowie. Zmarł 3 lutego 1908 r. T. Cz, SŁ, *Żywot Wiel. O. Franciszka Szulaka*, „Dziennik Chicagoski”

Wielkiej Nocy 1866 r., łączył posługę duszpasterską wśród Czechów z tą wśród rodaków. Po zorganizowaniu parafii czeskiej św. Wacława na ul. Dekoven, ks. Szulak został wysłany na misję do Polaków w Peru, Ills. W roku 1867 przybył ponownie do Chicago¹² i podjął posługę duszpasterską w parafii św. Józefa, organizując wspólną polską¹³ oraz zapraszając do współpracy ks. Józefa Juszkiewicza¹⁴ z Brazylii, który został pierwszym proboszczem w parafii św. Stanisława Kostki.

W ten sposób ówczesną atmosferę konsolidowania się środowiska polskiego opisała redakcja dziennika, odwołując się do wspomnień pionierów: „Polacy przybywszy do wolnej ziemi Washingtona, chwycili się pracy, jaka tylko nadarzyć się mogła. Zarówno ten co pługiem, jak ten, co piórem orał poprzednio, w ubiorze zwyczajnego robotnika, brał szufłę na ramię i szukał pracy. Przy takiej pracy wszyscy się zrównali, naprawdę poczuli, że są dziećmi jednej nieszczęśliwej matki – Polski. [...] Smutno nam było, dopókiśmy się prawie wszyscy w mieście nie odnaleźli. A gdyśmy się zliczyli w 86 rodzin polskich, odżyliśmy niejako na duchu i błogo nam było, i aby zgromadzić się częściej w jedno miejsce, postanowiliśmy wybudować kościół polski. Więc my, biedacy, co nie przynieśli z sobą ze Starego Kraju żadnych zapasów, ożywieni duchem bratniej miłości, rozpoczęliśmy budowę małego drewnianego kościółka pod wezwaniem św. Stanisława Kostki. Skoro tylko słupy stanęły, obite deskami, a przykryte dachem, zapragnęliśmy odprawiania nabożeństwa. W tym to właśnie czasie przybył do nas staruszek ksiądz Juszkiewicz; zbito z desek tymczasowy ołtarz. Niejaka pani D. mająca znaczny zapas przywiezionej z sobą, z Kraju bielizny, okryła swymi obrusami zbite deski i ołtarz był gotowy do odprawiania nabożeństwa. [...] Aby tę rodzinną mowę w swych dzieciach utrzymać, koniecznie zmuszeni zostaliśmy założyć polską szkołę w naszym kościółku. A więc każdorazowo, po odbytem nabożeństwie zasłanianio ołtarz i uczono dzieci czytać i pisać po polsku. W pierwszych początkach stary organista pełnił służbę przy nabożeństwie, jak i w szkółce, ucząc dzieci, później jeden i drugi nauczyciel – jaki się trafił [...] Podówczas do tak małej kolonii polskiej w Chicago należeli Polacy ze wszystkich zakątków

1895, 15 września, s. 6. („O. Franciszka Szulaka (a nie Szulaka)”; T. Cz, SŁ, *Złoty jubileusz Wiel. O. Franciszka Szulaka*, „Dziennik Chicagoski” 1895, 13 września, s. 2; O. Szulak T.J. opuścił Amerykę, „Dziennik Chicagoski” 1906, 4 września, s. 6; Śp. O. Franciszek Szulak T.J., „Dziennik Chicagoski” 1908, 4 lutego, s. 7.

¹² *Pamiętniki ojca Franciszka Schulaka SJ*, [w:] *Burzliwe lata Polonii amerykańskiej. Wspomnienia i listy misjonarzy jezuickich 1864-1913*, oprac. L. Grzebień SJ, Kraków 1983, s. 9-14.

¹³ *Kościół św. Stanisława Kostki*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część druga, s. 9; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie w Stanach Zjednoczonych*, s. 9.

¹⁴ Był proboszczem i dziekanem w Zwinogrodku w guberni kijowskiej. Za udział w Powstaniu Styczniowym został skazany na Sybir (miał wówczas ok. 60 lat). W 1869 r. przez kilka miesięcy przebywał z posługą duszpasterską wśród rodaków w Brazylii. Do Stanów Zjednoczonych udał się na zaproszenie ks. Szulaka. Tam w 1869 r. podjął posługę duszpasterską w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago. Od 1873 r. był proboszczem w parafii św. Stanisława w Shamokin, a od 1876 r. w Nanticote. Zmarł w Chicago. Ks. J. Pitoń CM, *Księża polscy w Brazylii 1848-1984*, [w:] *Zmagania polonijne w Brazylii*, t. 4: *Owocująca przeszłość*, red. T. Dworecki SVD, Warszawa 1987, s. 74; *Who's Who in Polish America. A biographical Directory of Polish-American Leaders and Distinguished Poles Resident in The Americas*, red. F. Bolek, New York 1943, s. 185.

Polski: Warszawianie, Krakowianie, Poznaniacy, Ślązacy, Kaszubi, Litwini, Mazury i jeszcze inni, a każdy w swem mówił narzecz; cóż zaś mówić o dzieciach, które każde inaczej mówiło tak długo, aż się od swych nauczycielek i księży książkowo nie nauczyły po polsku czysto mówić. Powoli, powoli ale coraz lepiej szło tu z naszą nową Polską¹⁵.

Na skutek nieporozumień w parafii św. Stanisława Kostki¹⁶, ks. Juskiewicz zrezygnował z jej prowadzenia, a jego miejsce zajęli oo. zmartwychwstańcy¹⁷. Spośród nich pierwszym proboszczem od lipca 1870 roku został ks. Adolf Bakanowski¹⁸, który od razu przystąpił do zreorganizowania parafii i szkoły. Podpisał dziewięćdziesięcioletni

¹⁵ Uwagi, „Dziennik Chicagoski” 1909, 9 stycznia, nr 7, s. 4.

¹⁶ E. Wilkoszewski, *Nadesłano z Chicago. Zamazanie herbu polskiego w kościele*, „Orzeł Polski” 1870, 4 sierpnia, s. 2. Prezesi towarzystw kościelnych i ksiądz „[...] chcąc dowieść że są prawdziwymi polakami, postanowili i kazali wymalować polski herb t.j. Orła Pogoń i Św. Michała [...] Ciemni szlązacy i kaszubi polscy wpadli w furę na prezesów, że świątynię zamieniają na publiczne widowiska”.

¹⁷ *Kościół św. Stanisława Kostki*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część druga, s. 9; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*

¹⁸ Urodził się 27 marca 1840 r. w Mohylówce na Podolu. Syn Antoniego i Olimpii z d. Strzeżewskiej. Do gimnazjum uczęszczał w Niemirowie. W 1856 r. wstąpił do seminarium duchownego w Kamieńcu Podolskim. Ostatnie dwa lata formacji (1861-1863) otrzymał na Akademii Duchownej w Petersburgu. Świecenia kapłańskie przyjął 24 maja 1863 r. w Kamieńcu Podolskim z rąk bpa Antoniego Fijałkowskiego. Brał udział w Powstaniu Styczniowym. W lipcu 1863 r. został wikariuszem katedralnym. Za udział w powstaniu i przepowiadanie w duchu narodowym został w sierpniu 1863 r. przeniesiony do parafii św. Mikołaja w Barze. Ze względu na zagrożenie życia opuścił Bar. Pod koniec grudnia 1863 r. przeszedł granicę austriacką. W styczniu 1864 r. abp Franciszek Wierchlejski przyjął Bakanowskiego do archidiecezji lwowskiej, następnie Bakanowski został wikariuszem w Trembowli. Dnia 8 kwietnia 1864 r. wyjechał do Rzymu. Tam po audiencji u papieża Piusa IX razem z innymi kapłanami-emigrantami zamieszkał w domu gościnnym, zwanym Trinita dei Pellegrin. W dniu 1 lipca 1864 r. rozpoczął nowicjat u zmartwychwstańców i podjął studia z teologii na uniwersytecie Sapienza. Decyzją przełożonych 1 listopada 1866 r. rozpoczął pracę duszpasterską w osadzie Panna Maria (USA). W kwietniu 1867 r. został wikariuszem generalnym dla Polaków w diecezji Galveston, a w 1870 r. – tymczasowym duszpasterzem Polonii w Chicago. Wiosną 1873 r. na zawsze opuścił Amerykę, został kapłanem w klasztorze niepokalanek w Jazłowcu. Od października 1874 do czerwca 1875 r. przebywał w Wiecznym Mieście, studiując dzieła patrystyczne i przygotowując się do pracy misyjnej. W lipcu tego roku podjął posługę wśród rodaków w Paryżu. W listopadzie 1877 r. przebywał czasowo w Londynie, gdzie od czerwca 1878 r. podjął posługę wśród rodaków. W r. 1880 zmartwychwstańcy otrzymali pozwolenie na osiedlenie się w Galicji. W sierpniu 1880 r. opuścił Londyn i już we wrześniu tego roku osiadł w Dźwiniacze, na dworze hrabiny Heleny Koziebrodzkiej. Od lutego 1881 r. został rektorem kościoła przy ul. Piekarskiej we Lwowie oraz współpracownikiem założyciela internatu dla dzieci unickich. Od r. 1887 osiadł w Krakowie przy ul. Łobzowskiej. We wrześniu 1897 r. został pierwszym prowincjałem nowej polsko-austriackiej prowincji. W sierpniu 1902 r. przeniósł się do Wiednia, gdzie został przełożonym domu i rektorem kościoła Św. Krzyża. W lipcu 1908 r. został przełożonym domu we Lwowie. W sierpniu 1914 r. udał się do Krakowa, tam zmarł 22 maja 1916 r. *Kapłan polski we Lwowie obchodził złoty jubileusz kapłaństwa*, „Dziennik Chicagoski” 1913, 14 czerwca, nr 139, s. 7; *Kościół polski w Londynie*, „Dziennik Chicagoski” 1901, 26 lipca, nr 174, s. 2; Ks. Adolf Sykstus Bakanowski C.R. *Wspomnienie pośmiertne*, „Dziennik Chicagoski” 1916, 16 czerwca, nr 159, s. 5; Ks. W. Hormański CR, *Kilka szczegółów z pobytu ks. Adolfa Bakanowskiego C.R. w Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 9; tenże, *Prawdziwy ojciec i opiekun parafian – ks. Adolf Bakanowski C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 61; Ks. A. Bakanowski CR, *Moje wspomnienia 1840-1863-1913*, Lwów 1913; A. Brożek, *Ślązacy w Teksasie. Relacje o najstarszych osadach polskich w Ameryce*, Warszawa 1972, s. 32; *Who's Who in Polish...*, s. 23-24.

kontrakt z biskupem Chicago dotyczący pracy zmartwychwstańców w całej diecezji, współdziałał przy założeniu kolejnego kościoła dla Polaków pw. Świętej Trójcy¹⁹ i był współorganizatorem polsko-czeskiego cmentarza św. Wojciecha w Niles k. Chicago. Tego roku otrzymał on wsparcie w prowadzeniu działalności duszpasterskiej w osobie ojca Augusta Sklarzyka CR, który później wystąpił ze zgromadzenia. Na początku listopada 1872 roku do pomocy ks. Bakanowskiemu przybył ojciec Jan Wołowski CR²⁰, jakkolwiek pozbawiony prawej ręki nie odprawiał mszy św., ale katechizował, spowiadał i uczył w szkole. Wiosną 1873 roku ks. Bakanowski na zawsze opuścił Amerykę²¹.

Od 29 maja do 15 września 1873 r. parafią w zastępstwie ks. Bakanowskiego czasowo zarządzał ks. Jan Wołowski. W dniu 15 września 1873 roku zarząd parafią św. Stanisława Kostki²² w Chicago przejął ks. Feliks Zwiardowski²³ wspierany przez ks. Karola Lanca²⁴ [Lanza]. Z powodu choroby ks. Feliksa – niesprzyjający klimat – w lipcu 1874 roku powrócił on do Panna Maria, Tex²⁵. Tym samym, ze

¹⁹ Pierwszą mszę św. w nowo wybudowanej świątyni, która stała się filią parafii św. Stanisława Kostki, już w połowie roku 1873 r. sprawował ks. Feliks Zwiardowski. *1893-1918 Pamiętnik Parafii Świętej Trójcy w Chicago, Ill. z okazji 25tej rocznicy otwarcia kościoła przez J. Em. Ks. Kar. F. Satollego Delegata Apostolskiego*, Chicago 1918, s. 6.

²⁰ Ks. Jan Wołowski – duchowny z Litwy, który w Powstaniu Styczniowym stracił prawą dłoń – zanim wstąpił do zmartwychwstańców, w latach 1866-1868 mieszkał w Seminarium Duchownym w Cahors we Francji. Po przyjeździe do Ameryki w tym samym roku podjął posługę w Parisville, Mich., następnie pracował w Chicago, a potem w Detroit przy kościele św. Wojciecha. W 1882 r. ustąpił stamtąd i udał się do Radomia w południowym Illinois. J. Kuzicki, *Kapelani oraz inni duchowni uczestniczący w polskich powstaniach narodowych, obecni w strukturach lokalnego Kościoła we Francji, w XIX wieku*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2017, Prace Historyczne 144, z. 1, s. 150; *Parafia św. Wojciecha w Detroit, Mich. (Najstarsza parafia polska) (Od naszego specjalnego podróżującego korespondenta)*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 6 marca, nr 56, s. 5; *Who's Who in Polish...*, s. 502.

²¹ B. Micewski CR, *Polonijna działalność Zmartwychwstańców*, [w:] *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, red. ks. J. Bakalarz i in., Lublin 1982, s. 425.

²² W. Kruszką, *Historia polska w Ameryce...*, t. IX, s. 13-15.

²³ Urodził się w 1839 r., był synem oficera wojsk polskich szlachcica z Guberni Kowieńskiej. Kształcił się w Białymstoku. W wieku 23 lat, podczas powstania w 1863 r., wstąpił w szeregi walczących, został kapitanem. Po rozbiciu jednostki przez wroga, udał się do Austrii, a następnie do Włoch, gdzie przebywał prawie rok; w r. 1865 wstąpił do zgromadzenia zmartwychwstańców i pod koniec września 1866 r., jako student, został wysłany na misję do Ameryki. Dnia 6 listopada 1866 r. przybył do Panna Maria w Texasie. Święcenia kapłańskie przyjął 20 stycznia 1867 r. w Galveston, Tex., dnia 22 maja tego roku objął duszpasterstwo w parafii św. Jadwigi. Wybudował kościół murowany. W roku 1870 został proboszczem parafii Panna Maria w Texasie, a we wrześniu 1873 r. – św. Stanisława Kostki w Chicago. Będąc tam nie cały rok, ze względu na stan zdrowia w lipcu 1874 r. powrócił do parafii Panna Maria. Po rozdzieleniu jej na 2 parafie, tj. na Częstochowę i Pannę Marię, pozostał do śmierci w tej ostatniej. Zmarł w szpitalu Santa Rosa w dniu 30 sierpnia 1895 r. *Srebrny jubileusz kapłaństwa*, „Dziennik Chicagoski” 1892, 4 maja, nr 105, s. 1; *O. Fel. Zwiardowski*, „Dziennik Chicagoski” 1895, 1 września, nr 4, s. 1; *Jeden z pionierów. Śp. ks. Feliks Zwiardowski*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 60.

²⁴ Dnia 4 maja 1874 opuścił Chicago i zmartwychwstańców, po czym udał się do Rzymu, skąd w czerwcu 1875 r. powrócił do Ameryki. Założył parafię św. Jacka w Dunkirk, w powiecie Chautauqua w 1875 r. W 1876 r. pracował w parafii św. Stanisława B. i M. w Buffalo, później, został benedyktynem. W. Kruszką, *Historia polska w Ameryce...*, t. IX, s. 13, 15; tamże, t. XIII, s. 20-21; *Who's Who in Polish...*, s. 254.

²⁵ *Parafie polskie w Chicago. Dzieje Polskich Parafij...*

względu na stan zdrowia ks. Zwiardowskiego, od lipca do 18 września 1874 roku parafią zarządzał ks. Szymon Józef Wieczorek²⁶.

W związku z napływem emigrantów do Chicago odpowiedzialny za opiekę duszpasterską nad Polakami o. Zwiardowski agitował na rzecz pozyskania duszpasterzy do pracy w parafii, zapraszając m.in. ks. Antoniego Klawitera²⁷, „rodem z Poznania, który też i niemiecki język dobrze posiada, 4 lata starszy ode mnie, ur. r. 1839, wyświęcony we Wrocławku [Włocławku]”²⁸. W rzeczywistości duchowny ten podjął posługę duszpasterską w parafii św. Stanisława Kostki 15 marca 1875 roku²⁹.

Perspektywa pracy duszpasterskiej zmartwychwstańców wśród Polaków w Chicago stała jednak pod znakiem zapytania. Ich obowiązki duszpasterskie mieli przejąć franciszkanie, którzy dość licznie pojawili się w Chicago ze zniesionej przez rząd pruski Prowincji Niepokalanego Poczęcia NMP w Wielkim Księstwie Poznańskim i Prusach Zachodnich³⁰.

Niemniej 18 września 1874 roku proboszczem parafii św. Stanisława Kostki został ks. Wincenty Michał Barzyński³¹. Przejął on jako duszpasterz w Chicago „drewniany

²⁶ Urodził się w Ćmielinie w guberni sandomierskiej w 1834 r. Po ukończeniu szkoły średniej, zapisał się na studia teologiczne w Sandomierzu. Przerwał je, biorąc udział w Powstaniu Styczniowym. Ratował się ucieczką do Galicji. Schwytyany przez żandarmów, osadzony został w więzieniu budziejewickim, skąd po kilku miesiącach go zwolniono. Udał się do Rzymu, gdzie podjął studia teologiczne i w 1868 r. przyjął święcenia kapłańskie. W tym samym roku podjął posługę duszpasterską w Ameryce. Na początku pełnił ją w Parisville, Mich., w następnym roku przeszedł do Iowa, następnie do Polishville, Iowa. Od października 1871 r. do 25 czerwca 1873 r. organizował parafię św. Wojciecha w Detroit, od czerwca do 18 września 1874 r. zastępował proboszcza w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago, od 6 stycznia 1875 do 4 grudnia 1876 pracował w Manitowoc, Wis., od 1885 r. był proboszczem w Toledo, Ohio., gdzie zmarł 9 listopada 1901 r. *Jubileusz ks. Wieczorka*, „Dziennik Chicagoski” 1893, 28 lipca, nr 174, s. 1; *Wspomnienie pośmiertne ś.p. ks. Szymona Józefa Wieczorka*, „Dziennik Chicagoski” 1901, 18 listopada, nr 269, s. 2; *Polacy w Detroit. (Od naszego specjalnego podróżującego korespondenta)*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 1 marca, nr 52, s. 5; *Parafia św. Wojciecha w Detroit, Mich. (Najstarsza parafia polska) (Od naszego specjalnego podróżującego korespondenta)*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 6 marca, nr 56, s. 5; *Who's Who in Polish...*, s. 489.

²⁷ Urodził się 12 listopada 1836 r. w Chojnicach, zm. 30 września 1913 r. w Mikado. Kapłan diecezji kujawsko-kaliskiej w latach 1859-1873. W latach 1859-1895 ksiądz rzymskokatolicki, pełniący posługę duszpasterską m.in. w Łodzi. Na przełomie XIX i XX wieku organizator wielu parafii dla Polaków osiedlających się w Ameryce Północnej. Od 1873 r. na emigracji w Stanach Zjednoczonych Ameryki, gdzie służył duszpastersko. Od 1895 r. jeden z pierwszych niezależnych przebiterów polskokatolickich w USA; w latach 1897-1913 duchowny Polskiego Kościoła Reformowanego, Diecezji Starokatolickiej w Stanach Zjednoczonych Ameryki, a następnie Polskiego Narodowego Kościoła Katolickiego. *The Polish American Encyclopedia*, ed. James S. Pula, Jefferson 2011, s. 227-228; W. Kruska, *Historia polska w Ameryce...*, t. XIII, s. 18; Ks. J. Szymański, *Kaszubscy duszpasterze w służbie rodakom w Stanach Zjednoczonych*, [w:] *Emigracja kaszubska. Zjawisko. Ludzie. Ośrodki*, red. D. Kalinowski, Wejherowo-Słupsk 2020, s. 94-95.

²⁸ W. Kruska, *Historia polska w Ameryce...*, t. VI, s. 26.

²⁹ Tamże, t. IX, s. 23.

³⁰ A.J. Szeinke OFM, *Bracia Mniejsi na rzecz Polonii w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w XIX i XX wieku*, „Przegląd Kalwaryjski” 2009, nr 13, s. 145.

³¹ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańców). Urodził się 1838 r. w Sulisławicach k. Sandomierza. Studiował w Seminarium Duchownym w Lublinie. Dnia 27 października 1861 r. przyjął święcenia kapłańskie. We wrześniu 1866 r. udał

kościółek, małą drewnianą plebanijkę i około 400 do 500 rodzin polskich³². Nowy proboszcz scharakteryzował powierzonych sobie wiernych w ten sposób: „Lud parafii św. Stanisława, złożony z Kaszubów (najlepsi Katolicy) ze Szlązaków (pośredni) i z Poznańczyków (ostatni)”³³. Do pomocy w posłudze duszpasterskiej w parafii zaangażował się wówczas rodzony brat proboszcza – ks. Józef Barzyński³⁴. We wrześniu propozycję pracy duszpasterskiej w rozrastającej się kolonii polskiej w Chicago przyjęli również ks. Leopold Moczygamba i ks. Adolf Śnigurski³⁵.

Jeszcze w tym samym roku ks. Barzyński przystąpił do budowy plebani. Dnia 2 lutego następnego roku Siostry de Notre Dame z Milwaukee Wis. z jego inicjatywy objęły szkołę parafialną, do której jesienią tego roku uczęszczało 350 dzieci³⁶. Nowy proboszcz zorganizował w parafii pierwszy tzw. sejm polski dla duchowieństwa i delegatów wszystkich ośrodków polonijnych, który dał początek Zjednoczeniu Polskiemu Rzymsko-Katolickiemu³⁷, doprowadził również do utworzenia w południowej części miasta parafii św. Wojciecha³⁸.

W następnym roku ks. Barzyński przystąpił do organizowania budowy nowej świątyni pw. św. Stanisława Kostki przy ul. Noble. W 1876 roku wykonano wykopy,

się do Ameryki i od 1 listopada 1866 r. podjął obowiązki duszpasterskie wśród rodaków w Panna Maria w Teksasie. Tam wybudował kościół i założył szkoły w San Antonio i okolicy; od 1874 r. był proboszczem parafii św. Stanisława Kostki w Chicago. Zmarł 2 maja 1899 r. w Chicago. Ks. J. Szymański, *Duszpasterze Polonii i Polaków za granicą. Słownik biograficzny*, t. III, Rzeszów 2020, s. 12-14; tenże, *Początki polskojęzycznej prasy katolickiej w Stanach Zjednoczonych (do roku 1890)*, „Scripta Historica” 2016, nr 22, s. 50-51.

³² Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 17.

³³ Cyt. za: Kruszką, *Historia polska w Ameryce...*, t. III, s. 3-4.

³⁴ W listopadzie 1872 r. przybył do San Antonio, Tex., następnie od 1874 r. podjął posługę duszpasterską w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago. W 1888 r. został proboszczem parafii św. Jadwigi w tym mieście, w 1895 r. zrezygnował z probostwa i został wikariuszem w parafii św. Stanisława Kostki. Przez trzy lata był proboszczem w La Salle Ill. Zmarł 1 kwietnia 1906 r. w szpitalu ss. Nazaretanek w Chicago. *Śp. ks. Józef Barzyński*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 2 kwietnia, nr 74, s. 1; *Pogrzeb śp. ks. Józefa Barzyńskiego*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 4 kwietnia, nr 76, s. 8; *Wspomnienie o śp. ks. Józefie Barzyńskim*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 12 kwietnia, nr 83, s. 2.

³⁵ Weteran Powstania Styczniowego, po przybyciu do Ameryki pełnił posługę duszpasterską w Banderze. Od 1878 r. pracował w Chicago na Wojciechowiu (do 15 lipca 1884 r.). W 1885 r. przybył do Scranton, gdzie utworzył nową parafię Najświętszych Serc Jezusa i Maryi, którą kierował do roku 1892. Od 28 lutego 1892 r. do 5 października 1893 r. był wikariuszem w parafii św. Jadwigi w Chicago. *1887 – Parafia św. Jadwigi – 1910*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 42; *1874 – Parafia św. Wojciecha – 1910; Historia parafii św. Wojciecha*, „Dziennik Chicagoski” 1914, 19 września, nr 225, s. 13; Th. Lindsay Baker, *Historia najstarszych polskich osad w Ameryce*, s. 219; *Srebrny Jubileusz Parafii św. Wojciecha w Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1899, 22 kwietnia, nr 95, s. 2 (ks. Śnigurski, jak donosił pisma, zmarł w ubiegłym roku w Brazylii); W. Kruszką, *Historia polska w Ameryce...*, t. XII, s. 42; Ks. J. Szymański, *Początki Polskiego Domu Emigracyjnego w Nowym Jorku na lamach „Dziennika Chicagoskiego” pod koniec XIX wieku (1891-1897)*, „Studia Polonijne” 2021, nr 42, s. 385.

³⁶ *Dzieje polskich parafii w Chicago. 1867 – Parafia św. Stanisława K. – 1910*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 1.

³⁷ M. Haiman, *Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie...*, s. 29-34.

³⁸ *Srebrny Jubileusz Parafii św. Wojciecha w Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1899, 22 kwietnia, nr 95, s. 2.

w połowie 1877 roku poświęcono kamień węgielny. Budowa trwała 3 i pół roku. Poświęcenie kościoła odbyło się 10 lipca 1881 roku. Wieże dobudowano dopiero w roku następnym. Równolegle prowadzono prace budowlane przy plebanii (1878 r.), domu dla siostr nauczycielek (1879 r.), a stary kościół zamieniono na szkołę (1883 r.)³⁹.

W opinii redakcji dziennika „ks. Wincenty Barzyński niezmordowany w pracy dla dobra ludu, myślał nie tylko o tych co w pobliżu kościoła św. Stanisława Kostki mieszkali – myśl jego sięgała daleko – starał się o wszystkich i o tych, którzy na »prerach« mieszkali, pamiętał. Chciał ich zorganizować i parafię osobną dla nich założyć»⁴⁰. Z pomocą współpracowników parafii św. Stanisława Kostki tworzył kolejne parafie⁴¹:

- św. Trójcy, założona w 1873 roku – kościół i inne zabudowania parafialne przy ul. Noble, naprzeciwko ul. Chapin i przy ul. Cleaver, pierwszym proboszczem był ks. Feliks Zwiardowski;
- św. Wojciecha, założona w 1874 roku – kościół i zabudowania parafialne położone przy rogu ulic Paulina i W. 17., pierwszy proboszcz to ks. J. Klimecki, który pełnił obowiązki tylko trzy miesiące;
- Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w South Chicago⁴², założona w 1882 roku z inicjatywy Towarzystwa św. Wincentego a Paulo⁴³ – kościół i zabudowania kościelne położone były przy rogu ulic Commercial ave., 88. i Exchange ave., pierwszym proboszczem był ks. Jan Radziejewski;
- Najświętszej Maryi Panny od Nieustającej Pomocy, założona w 1883 roku⁴⁴ – pierwszym proboszczem był ks. Żyła, kościół i zabudowania parafialne mieściły się pomiędzy ulicami Morgan i Springer (32.);
- św. Jozafata, założona w 1884 roku⁴⁵, kościół i zabudowania parafialne położone przy rogu South port ave. i Belden ave, pierwszym proboszczem był ks. Breitkopf;
- św. Jadwigi, założona w 1887 roku⁴⁶ – zabudowania kościelne położone przy ulicach Webster, Hojne, Leavitt i Pleasant place, pierwszym proboszczem był ks. Józef Barzyński;

³⁹ B. Micewski CR, *Polonijna działalność Zmartwychwstańców...*, s. 426-427.

⁴⁰ 1887 – *Parafia św. Jadwigi – 1910*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 42.

⁴¹ *Parafie polskie w granicach m. Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1915, 15 grudnia, nr 293 – Dodatek drugi, s. 6.

⁴² „Parafia Niepokalanego Poczęcia została założona przez ks. Jana Radziejewskiego. Proboszczami byli: ks. Pyplatz, ks. Zalewski, od roku 1895 ks. Franciszek Wojtalewicz, a asystentami: Ludwik Grudziński i Franciszek Karabasz”. *Kościół Najśw. Maryi Panny Niepokalanego Poczęcia w South Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 21.

⁴³ *Historia parafii*, „Dziennik Chicagoski” 1915, 2 stycznia, nr 1, s. 8.

⁴⁴ „Parafię założył śp. ks. Jan Radziejewski. Pierwszym proboszczem był ks. Żyła, a po nim nastąpił ks. Stanisław Nawrocki (1891). Jest to jedyna konsekrowana parafia polska w Chicago”. *Kościół Najśw. Maryi Panny od Nieustającej Pomocy*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 19.

⁴⁵ „Parafia św. Jozafata założona została w r. 1884. Proboszczami byli: ks. K. Kozłowski, ks. Możejewski, i obecnie ks. Franciszek Lange (13 września 1899 r.)”. *Kościół św. Jozafata*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 18.

⁴⁶ „Parafia św. Jadwigi założona przez OO. Zmartwychwstańców w roku 1888, liczy blisko 10000 dusz. Pierwszym proboszczem parafii św. Jadwigi był ks. Józef Barzyński, a od roku 1894 opiekuje się

- św. Józefa, założona w 1887 roku⁴⁷ – kościół i zabudowania parafialne położone przy rogu ulic S. Hermitage, 48. i S. Paulina, pierwszym proboszczem był ks. Stanisław Nawrocki;
- św. Kazimierza, założona w 1890 roku – kościół i zabudowania parafialne położone przy rogu ulic West 22. i Whipple, proboszczem był ks. Wojciech Furman⁴⁸;
- św. Michała Archanioła, założona w 1892 roku⁴⁹, kościół i zabudowania parafialne położone przy ulicach Bond ave., 83. i Ontario, pierwszym proboszczem był ks. Adolf Nowicki;
- św. Jana Kantego, założona w 1893 roku⁵⁰ – kościół i zabudowania parafialne położone przy ulicach Carpenter, Fry i West Chicago ave., pierwszym proboszczem był ks. Jan Kasprzycki;
- św. Stanisława B. i M., założona w 1893 roku – kościół i zabudowania parafialne położone przy ulicach Lorel, Long i Belden, pierwszym proboszczem był ks. Teofil Szypkowski;
- św. Jacka, założona w 1894 roku – kościół i zabudowania parafialne położone przy ulicach Wolfram, Lawndale i George, pierwszym proboszczem był ks. Jan Piechowski;
- Świętych Piotra i Pawła, założona w 1896 roku⁵¹ – kościół i zabudowania parafialne położone przy ulicach 35. i South Ashland ave, pierwszym proboszczem był ks. P.P. Rhode;

nią ks. Jan Piechowski C.R. Przy kościele pomagają mu księża: Teofil Szypkowski, Józef Jelinek i Stefan Dąbkowski”. *Kościół św. Jadwigi*, „Dziennik Chicagowski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część druga, s. 16; *Pogląd w streszczeniu na dzieje parafii św. (Jadwigi, w rocznicę 25-cioletnią, skreślił dla „Dz. Chic.” Świadek*, „Dziennik Chicagowski” 1913, 7 grudnia, nr 286 – Dodatek niedzielny, s. 11.

⁴⁷ „Parafia św. Józefa założona w roku 1886, liczy blisko 11000 dusz. Pierwszym proboszczem był ks. Wiktor Zalewski, a obecnie jest ks. dr Michał Pyplatz – pomagają mu; ks. Pyterek i ks. Ścieszka”. *Kościół św. Józefa*, „Dziennik Chicagowski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część czwarta, s. 25.

⁴⁸ Ks. Wojciech Furman objął parafię w 1893 r., przez 29 lat był proboszczem polskiej parafii pw. św. Kazimierza. *Poświęcenie Kamienia Węgielnego na Kazimierzowie*, „Dziennik Chicagowski” 1917, 8 września, nr 211, s. 7; *Z Kazimierzowa. Pożegnanie X. Wojciecha Furmana*, „Dziennik Chicagowski” 1922, 30 stycznia, nr 24, s. 2.

⁴⁹ „Parafia św. Michała Archanioła założona została w roku 1892, liczy już przeszło 4000 dusz. Proboszczem jest Paweł Rhode a jego zastępcą ks. dr Jan Lange. Pierwszym proboszczem był ks. Żyła, a po nim nastąpił ks. Nowicki”. *Parafia św. Michała Archanioła w South Chicago*, „Dziennik Chicagowski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 1.

⁵⁰ „Parafia św. Jana Kantego założona w roku 1893 przez OO. Zmartwychwstańców, liczy przeszło 10000 dusz. Do nowo pobudowanej szkoły uczęszcza 1420 dzieci – podzielonych na 19 klas. Proboszczami byli: Ks. Jan Kasprzycki, ks. Eugeniusz Sedlaczek, ks. Stefan Dąbkowski, a teraz jest ks. Stanisław Rogalski – asystentami: ks. Jan Szczypta, ks. Wincenty Rapacz, ks. Władysław Filipiński i ks. Bronisław Cieślak”. *Polacy w Chicago. Poświęcenie kościoła św. Jana Kantego*, „Dziennik Chicagowski” 1898, 12 grudnia, nr 287, s. 2; *Kościół, szkoła i plebania św. Jana Kantego*, „Dziennik Chicagowski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 20; *Kościół św. Jana Kantego*, „Dziennik Chicagowski” 1922, 21 stycznia, nr 17, s. 9.

⁵¹ „Śp. ks. Jan Radziejewski założył powyższą parafię w roku 1895. Pierwszym jej proboszczem był ks. Rhode, a następnie ks. Bolesław Nowakowski. W roku 1900 probostwo objął ks. Maximilian Kotecki, który już nosił się z myślą pobudowania nowego kościoła – ma to nastąpić w przyszłym roku. Parafia liczy 2300 dusz”. *Parafia św. Piotra i Pawła*, „Dziennik Chicagowski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część druga, s. 15.

– Najświętszej Maryi Panny Anielskiej, założona w 1899 roku⁵² – kościół i zabudowania parafialne przy ul. Hermitage ave., Cortland, Wood i Bloomingdale Rd., pierwszym proboszczem był ks. Franciszek Gordon, CR.

Zorganizowanie kolejnych polskich parafii, ze względu na ciągle powiększającą się liczbę Polaków w mieście, stawało się tylko kwestią czasu. Do roku 1900 ich liczba wzrosła do 16.

W tym czasie próbował zaangażować się w posługę duszpasterską w tym mieście ks. Jan Byzewski⁵³ – franciszkanin⁵⁴. Nie podjął jej na skutek nieporozumień ze zmarłychwstańcami. Niemniej do wspomnianych wyżej duszpasterzy dołączali ciągle nowi. Od roku 1877 był nim ks. Henryk Cichocki⁵⁵. Od czerwca 1881 roku

⁵² „Budowę kościoła Najśw. Maryi Panny Anielskiej rozpoczęto w roku 1899, i tegoż roku w grudniu był poświęcony. Parafia liczy 4000 dusz – w szkole jest 700 dzieci. Proboszczem od założenia parafii jest ks. Franciszek Gordon C.R. – w pracy przy kościele pomaga mu ks. Repiński”. *Kościół Najświętszej Maryi Panny Anielskiej*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 1.

⁵³ Urodził się 10 października 1842 r. w wiosce kaszubskiej Karwii, w parafii swarzewskiej. Ukończył gimnazjum w Wejherowie, dnia 7 lutego 1861 r. wstąpił do zakonu oo. Franciszkanów w Wejherowie. Teologię i filozofię studiował w Łąkach; dalsze studia kontynuował w Belgii, gdzie 5 sierpnia 1866 r. przyjął święcenia kapłańskie. Następnie w Łąkach podjął posługę duszpasterską jako kaznodzieja oraz profesor filozofii i teologii moralnej. W czasie kulturkampfu, na skutek kasaty zakonów w Prusach, wyjechał do Ameryki Północnej i podjął posługę wśród rodaków. W 1875 r. przybył do Chicago w celu podjęcia posługi duszpasterskiej w parafii św. Stanisława Kostki. Nie podjął jej na skutek nieporozumień ze zmarłychwstańcami. Po kilkumiesięcznej tułaczce objął parafię w Winonie. Wskutek nieporozumień i kłopotów opuścił to miejsce w 1890 r. i przeniósł się do Detroit, Mich. Tam podjął posługę duszpasterską w parafii św. Franciszka. Wskutek intryg zrezygnował z posługi duszpasterskiej w tej parafii i ponownie wstąpił do zakonu oo. Franciszkanów w Pułaskim, Wis., gdzie był rektorem kolegium św. Bonawentury, a później proboszczem. Zmarł 29 października 1905 r. Ks. J. Szymański, *Kaszubscy duszpasterze w służbie rodakom w Stanach Zjednoczonych*, s. 95; *Who's Who in Polish ...*, s. 63; W. Kruska, *Historia polska w Ameryce...*, t. XI, s. 8-9.

⁵⁴ A.J. Szeinke OFM, *Bracia Mniejsi na rzecz Polonii...*, s. 145.

⁵⁵ Urodził się w 1845 r. w Jaryszowie na Podolu. Syn Piotra i Joanny. Pierwsze nauki pobierał w domu rodzinnym, a potem uczęszczał do gimnazjum w Kijowie. Do Seminarium Duchownego w Kamieńcu Podolskim wstąpił w 1863 r. W roku 1866 ukazem carskim seminarium w Kamieńcu zostało zamknięte. Został przyjęty do Seminarium Duchownego we Lwowie. Później udał się na studia teologiczne do Rzymu, gdzie wstąpił do Zgromadzenia Ojców Zmartwychwstańców. Święcenia kapłańskie przyjął w Rzymie 17 lipca 1870 r. Za zgodą generała zmarłychwstańców wraz z bpem Dubui z Teksasu udał się do San Antonio w Stanach Zjednoczonych, gdzie podjął posługę duszpasterską w polskich parafiach w San Antonio, Panna Maria, św. Jadwiga, Bandera, a później w roku 1877 przeniesiony został do Chicago, Ill., gdzie pomagał w parafii św. Stanisława. W 1878 r. był proboszczem w parafii Niepokalanego Serca w Pine Creek Wis. W 1880 r. wyjechał do Europy. Po powrocie do Ameryki pracował w parafiach, w których była największa potrzeba opieki duszpasterskiej i gdzie kolonie polskie były jej pozbawione: w Nowym Yorku, Brooklynie, Detroit, Mich., Buffalo, Two Rivers, Wis., Manitowoc, Natronie i New Kensington, Pa., gdzie zbudował kościół polski. Przeniesiony do Homestead, Allegheny Pa., również zbudował kościół i obsługiwał parafię w Duquesne, Pa. Objął też opieką parafię w Latrobe, Pa. Od 1885 r. był proboszczem parafii św. Stanisława w Swan River Minn. We wrześniu 1902 r. wstąpił do Zgromadzenia Misjonarzy Boskiej Miłości Pana Jezusa. Przez pewien czas był rektorem Misji Katolickiej Polskiej w Londynie. Po zamknięciu Misji w Londynie został przeniesiony do Ameryki i objął parafie w Dupont, Pa. Tam pracował 1 rok i 8 miesięcy, zbudował kościół, plebanię oraz szkołę polską. Po 47 latach pracy zrezygnował z prowadzenia parafii. Zamieszkał w Domu Zgromadzenia w Waszyngtonie. *Z Waszyngtonu, D.C. (Własna korespondencya „Dziennika*

podjął posługę duszpasterską ks. Władysław Grabowski⁵⁶, a od lipca ks. Jan Radziejewski⁵⁷. Z kolei w 1883 roku podjął posługę ks. Kandyd Kozłowski⁵⁸.

Do grona współpracowników w 1884 roku dołączył ks. Michał Kolumban Pyplatz⁵⁹ [Pyplacz], który po przybyciu do Stanów Zjednoczonych, początkowo podjął

Chicagoskiego”). *Podwójny złoty jubileusz kapłański X. Henryka Cichockiego i X. Antoniego Lecherta*, „Dziennik Chicagoski” 1920, 17 sierpnia, nr 194, s. 5; *Who's Who in Polish ...*, s. 74.

⁵⁶ Kapłan archidiecezji krakowskiej. Urodził się w 1844 r. Po przyjęciu święceń kapłańskich był wikariuszem w Krzeszowicach. W 1878 r. udał się do Brazylii, gdzie podjął posługę duszpasterską w koloniach polskich: Abranches, Santa Candida i Lamenha. Dnia 25 maja 1880 r. podejmował w Santa Candida i Abranches cesarza Dom Pedro II. W dniu 17 czerwca 1881 r. przybył do Stanów Zjednoczonych i podjął posługę duszpasterską w Polonii, skąd dojeżdżając 15 marca 1886 r., zorganizował parafię św. Władysława w Pike Lake. Następnie w listopadzie 1888 r. objął parafię w Stevens Point, gdzie w 1890 r. wybudował dom dla zakonnicy. Rozbudował też kościół. Dnia 25 stycznia 1891 r. objął parafię w La Salle, gdzie wybudował kościół św. Jacka. Parafię opuścił na początku lipca 1894 r. i został skierowany do Winony. Dnia 15 kwietnia 1895 r. podjął posługę duszpasterską jako proboszcz w parafii św. Kazimierza w Town Hull, Wis. Tam zmarł 24 lutego 1896 r. Pochowany został w Polonii. W. Kruszk, *Historia polska w Ameryce...*, t. VII, s. 17; t. VIII, s. 31; t. IX, s. 32; t. X, s. 75; t. XIII, s. 8; J. Pitoń CM, *Księża polscy w Brazylii 1848-1984*, s. 61-63; *Rok 1896 w życiu amerykańskiej Polonii*, „Dziennik Chicagoski” 1897, 2 stycznia, nr 1, s. 4; Ks. A. Białas, *Kościół i parafia św. Jacka w La Salle, Ills.*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 20 października, nr 245, s. 2; *Z polskiej parafii Św. Piotra w Stevens Point, Wis.*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 9 listopada, nr 266, s. 4.

⁵⁷ Urodził się 18 października 1844 r. w Kruczu k. Czarnkowa. Syn Piotra i Matyldy z d. Kurz. Uczył się w Ostrowie i Poznaniu. Po odbyciu studiów filozoficzno-teologicznych 22 maja 1869 r. w Rzymie przyjął święcenia kapłańskie. Posługę duszpasterską pełnił w rodzinnych stronach jako: kapelan w zakładzie ks. Jana Koźmiana w Poznaniu, od r. 1872 wikariusz w Bukowcu i od lutego 1873 r. wikariusz w Wieleniu. Jeszcze tego samego roku wyjechał do Lwowa, gdzie ze względu na chorobę krótko pracował jako nauczyciel domowy u Juliusza Bobowskiego. Następnie przez 6 lat przebywał w Paryżu. Dnia 15 lipca 1881 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych. Początkowo pełnił posługę w parafii św. Stanisława Kostki, następnie w South Chicago, gdzie w 1883 r. założył parafię Niepokalanego Poczęcia NMP. Od 1884 r. pełnił obowiązki proboszcza w parafii św. Wojciecha. Od początku pobytu w Chicago działał w Zjednoczeniu Polskim Rzymsko-Katolickim (ZPRK). Należał do spółki, która w r. 1887 założyła pismo „Wiara i Ojczyzna”, po kilku miesiącach oficjalny organ ZPRK (od r. 1899 pod nazwą „Naród Polski”) i współpracował z tym pismem. Zmarł w nocy 23/24 listopada 1904 r. w Chicago. *Wczoraj, we Czwartek, dnia 24go Listopada, 1904, umarł niespodziewanie przy wypełnianiu jednego z obowiązków kapłańskich ks. Jan Radziejewski proboszcz parafii Św. Wojciecha. B. i M.*, w *Chicago, Ill., przeżywszy lat 60.*, „Dziennik Chicagoski” 1904, 25 listopada, nr 276, s. 1; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 38, 45, 53; *Who's Who in Polish...*, s. 370; M. Haiman, *Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie...*, s. 211-212; W. Kruszk, *Historia polska w Ameryce...*, t. IV, s. 41.

⁵⁸ Urodził się 25 marca 1836 r. w Warszawie. Syn Andrzeja i Józefy. Gimnazjum ukończył w Warszawie. Tam też studiował filozofię. Studia teologiczne ukończył w Bolonii we Włoszech. Święcenia kapłańskie przyjął w 1863 r. Brał udział w Powstaniu Styczniowym jako kapelan (pod Zdanowiczem, Frankowskim i Langiewiczem), za co został skazany na karę śmierci. Ratując się ucieczką, podjął posługę duszpasterską w Galicji. Po pięciu latach udał się do Azji, do Palestyny, przez rok przebywał w Egipcie. W 1872 r. przybył do Stanów Zjednoczonych. Prowadził misje w Nowym Jorku. Na skutek nieporozumień ze strony Niemców przeniósł się do Cincinnati, gdzie w 1872 r. utworzył parafię. W 1877 r. objął parafię w La Salle Ill., w 1883 r. podjął posługę przy parafii św. Stanisława K., a w 1884 r. objął parafię św. Jozafata w Chicago. Od 1889 r. pełnił posługę duszpasterską w parafii Lemont. Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 103-104.

⁵⁹ Urodził się 28 września 1851 r. w Brzęczkowicach k. Opola. Po ukończeniu szkół rządowych przebywał w Piekarach Śląskich, potem w Cieszynie, Wiedniu, a następnie w pustelni Montis Argentini.

posługę w parafii św. Stanisława Kostki, a następnie został proboszczem w parafii South Chicago.

Z kolei w 1886 roku dołączył ks. Romuald Magott⁶⁰, a w następnym ks. Stanisław Nawrocki⁶¹.

Święcenia kapłańskie przyjął w 1877 r. w Krakowie z rąk bpa Antoniego Galeckiego. Przeniósł się do Włoch, w Umbri (Todi) i w Lombardi (San Genesisio) prowadził życie pustelnicze. Ze względu na problemy zdrowotne, za pozwoleniem Stolicy Apostolskiej został zwolniony z prowadzenia życia pustelniczego i podjął czynną posługę duszpasterską. W Pawii studiował teologię i medycynę. W 1884 r. przybył do Stanów Zjednoczonych i podjął posługę w parafii św. Stanisława Kostki, a następnie został proboszczem w parafii South Chicago, gdzie przeorganizował parafię, wybudował plebanię. Podobne działania podjął w parafii św. Józefa. Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 77-78.

⁶⁰ Urodził się 26 listopada 1829 r. w Wieruszowie. Mając lat dziewięć, zmuszony został opuścić wraz z rodzicami Warszawę i przenieść się do poznańskiego. Tam przez pewien czas uczęszczał do szkoły elementarnej, potem do gimnazjum w Ostrowie. Do franciszkanów wstąpił w 1845 r. Studia seminaryjne ukończył w Warszawie, gdzie 26 grudnia 1852 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Melchiora Antoniego Fijałkowskiego. Początkowo był wykładowcą w seminarium, brał udział w Powstaniu Styczniowym. W wyniku kasaty klasztorów wywieziony do klasztoru w Kaliszu, wystąpił o sekularyzację, zamieszkał w Wieruszowie. Decyzją generała gubernatora warszawskiego z 25 stycznia 1883 r. został przeniesiony do klasztoru w Lutomierniku. W 1884 r. przybył do Ameryki, gdzie podjął posługę duszpasterską jako proboszcz w Banderze, Tex. od 1888 r. w parafii Niepokalanego Poczęcia NMP w Yorktown, Tex. W 1893 r. był proboszczem w Marche, Ark., a od 1901 r. był kapelanem w Domu Emigracyjnym Polskim św. Józefa w New Yorku. Dnia 26 grudnia 1902 r. w Toruniu Wis., obchodził pięćdziesięciolecie kapłaństwa, gdzie był proboszczem. Natomiast sześćdziesiąt rocznicę święceń kapłańskich obchodził jako kapelan w zakładzie Sióstr Najśw. Rodziny w Des Plaines, Ill., w kościele św. Trójcy. Zmarł 30 grudnia 1915 r. *Z St. Louis, Mo. Z par. Św. Stanisława K.*, „Dziennik Chicagoski” 1893, 14 grudnia, nr 287, s. 4; *Sprawozdanie z obrotu kasowego w Domu Emigracyjnym Polskim p.o. św. Józefa pn. 18 Greenwich ul. w New Yorku. Dochód we Wrześniu 1901 r.*, „Dziennik Chicagoski” 1901, 18 października, nr 269, s. 1; *Z Torunia, Wis.*, „Dziennik Chicagoski” 1903, 6 stycznia, nr 4, s. 1; *Polacy w Ameryce, Ze Stevens-point, Wis.*, „Dziennik Chicagoski” 1903, 1 września, nr 204, s. 4; *Notatki Reportera*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 21 grudnia, nr 301, s. 4; *Sześćdziesięciolecie kapłaństwa Wiel. ks. Romualda Magotta*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 28 grudnia, nr 306, s. 4; *Sędziwy kapłan, który umarł w Szpitalu Polskim na paraliż. Ś. P. X. Romuald Magott*, „Dziennik Chicagoski” 1915, 31 grudnia, nr 306, s. 9; *Podziękowanie*, „Dziennik Chicagoski” 1916, 20 stycznia, nr 16, s. 3; A.J. Szeinke OFM, *Bracia Mniejsi na rzecz Polonii...*, s. 146-147; R. Prejs, *Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich Królestwa Polskiego po kasacie 1864 r.*, Poznań 2004, s. 391-392.

⁶¹ Urodził się 1 maja 1861 r. w Siennie k. Wągrowca, uczęszczał do szkół elementarnych w Chodzieży i do gimnazjum w Wągrowcu. Dalsze studia odbywał (w r. 1882) w Rzymie, w St. Francis (w r. 1884) i w Baltimore, gdzie ukończył studia teologiczne. Dnia 17 grudnia 1887 r. z rąk abpa Feehana przyjął święcenia kapłańskie w Chicago i odprawił swoje prymicje w kościele św. Stanisława K. w Dzień Bożego Narodzenia 1887 r. Przez 3 miesiące był wikariuszem w parafii św. Stanisława K., a potem był wikariuszem w parafii NMP od Nieust. Pom. do roku 1889, od roku 1889 do 1 maja 1891 był proboszczem parafii św. Józefa (w Town of Lake). Od 3 maja 1891 r. był proboszczem parafii NMP od Nieust. Pomocy. Zmarł 14 marca 1921 r. *Parafia Najśw. Maryi Panny od Nieust. Pomocy w Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1903, 24 października, nr 249, s. 4; *Wspaniały Pogrzeb Ś.P. X. Pralata St. Nawrockiego*, „Dziennik Chicagoski” 1921, 12 marca, nr 60, s. 3; *Echa Zgonu Ś.p. X. Pralata S. Nawrockiego*, „Dziennik Chicagoski” 1921, 15 marca, nr 62, s. 5.

Kolejnym współpracownikiem w parafii św. Stanisława Kostki od 27 czerwca 1889 do 28 grudnia 1892 roku był ks. Franciszek Gordon⁶², który powtórnie od 14 maja 1896 roku podjął posługę w tej samej parafii.

Rok 1890 przyniósł Polonii amerykańskiej w Chicago nowe wyzwania. We wrześniu przy parafii św. Stanisława Kostki ks. Wincenty Barzyński utworzył Kolegium św. Stanisława Kostki – szkołę przeznaczoną dla dzieci polskich imigrantów. Zmartwychwstańcy dotychczas poza Chicago prowadzili dwa własne kolegia. Pierwsze – Kolegium im. generała XX. Zmartwychwstańców X. Hieronima Kajsiewicza – powstało w 1865 roku w Kanadzie w Berlinie, a drugie Kolegium XX. Zmartwychwstańców utworzono w 1871 r. w St. Mary Kentucky. Kolegium Polskie św. Stanisława Kostki zaczynało skromnie w salach naukowych szkoły parafialnej. Pierwszym rektorem był X. Józef Halter. W pierwszym roku nauki uczęszczało tam dwunastu uczniów. Drugim rektorem był ks. Jan Piechowski (1892-1895). Wówczas liczba uczniów znacznie się powiększyła. W 1899 roku przy kolegium utworzono internat, zapoczątkowany przez nowego rektora ks. Jana Kruszyńskiego (1895-1906). Internat ten utworzono, gdy przeniesiono kolegium do nowego gmachu przy ulicy W. Division⁶³.

⁶² Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańiec). Urodził się 29 sierpnia 1860 r. w Trzyczyniu k. Bydgoszczy. Syn Tomasza i Anny z d. Różyckiej. Pochodził z arystokratycznej rodziny szkockiej, która wyemigrowała do Polski przed prześladowaniami kalwińskimi w wieku XVII. Po zakończeniu nauki w szkole elementarnej w rodzinnej miejscowości i średniej w Bydgoszczy w dniu 1 grudnia 1881 r. przybył do Chicago. Od 1882 r. uczęszczał do St. Mary's College w Kentucky, prowadzonej przez zmartwychwstańców, gdzie studiował filozofię. Dnia 30 października 1885 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstańców. W dniu 20 kwietnia 1889 r. przyjął w Bazylice Laterańskiej w Rzymie z rąk kard. L.M. Parocchiego święcenia kapłańskie. Po powrocie do USA od 27 czerwca 1889 r. podjął posługę duszpasterską w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago, gdzie od października 1889 r. był zarządcą Spółki Wydawnictwa Polskiego, inicjatorem powstania „Dziennika Chicagoskiego”. Dnia 28 grudnia 1892 r. rozpoczął pracę duszpasterską w Adryanopolu (Bułgaria), a następnie został prokuratorem (dyrektorem ekonomicznym) w Krakowie, skąd został przeniesiony do Rzymu na stanowisko wiceprokuratora generalnego, a następnie sekretarza Generała Zgromadzenia, z którym przybył do Chicago 14 maja 1896 r., pozostając ponownie w parafii św. Stanisława Kostki. W lipcu 1897 r. ponownie objął zarząd spółki. W grudniu 1899 r. objął parafię Najświętszej Maryi Panny Anielskiej. Zmarł 13 lutego 1931 w Chicago. *Sylwetki z grona naszego personelu*, „Dziennik Chicagoski” 1915, 15 grudnia, nr 293, s. 6; *Srebrny jubileusz Dwudziesto pięcioletniej Pracy Kapłańskiej i Społecznej Wiel. Ks. Franciszka Gordona C.R. Proboszcza Parafii Najświętszej Maryi Panny Anielskiej w Chicago, Illinois*, „Dziennik Chicagoski” 1914, 19 kwietnia – Dodatek niedzielny, s. 1; *Ks. Franciszek Gordon C.R. Zasłużony kapłan, dziennikarz, organizator i patriota*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 71; R. Nir, *Bibliografia selektywna Dziennika Chicagoskiego 1892-1895, 1898-1899, Select bibliography Dziennik Chicagoski 1892-1895, 1898-1899*, [w:] *Yearbook Polish American Archives. Rocznik Archiwum Polonii*, vol. II, 2004, Orchard Lake, Michigan-Częstochowa 2004, s. 367-368, 372; Fr. German, *Gordon Franciszek CR 1860-1931*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny* 8 (1959-1960), s. 301-302; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 29-30.

⁶³ *Z okazji 20tolecia Kolegium św. Stanisława Kostki. Założenie oraz pierwsze pocztki*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 12 listopada, nr 263, s. 6; *Polskie Wyższe Zakłady Naukowe w Stanach Zjednoczonych Kollegium św. Stanisława K. Zakład wyższy naukowy pod zarządkiem XX. Zmartwychwstańców w Chicago, Ill. Dzieje 22 letniej działalności. Programy nauk. – Fakultet – Stowarzyszenia*

W sąsiedztwie siostry nazaretanki prowadziły szkoły średnie⁶⁴. Należy pamiętać, że przy parafii św. Stanisława Kostki funkcjonowały: ośmioklasowa szkoła podstawowa z prawami państwowymi, dwie ogólnokształcące szkoły średnie (męska i żeńska), szkoła handlowa i technikum. Pomimo usilnych starań nie udało się zorganizować jedynie własnego uniwersytetu⁶⁵.

Zarówno z parafią św. Stanisława Kostki, jak i z kolegium związany był od 1891 roku jako wikariusz ks. Jan Piechowski⁶⁶, który jednocześnie dojeżdżał do parafii św. Stanisława w dzielnicy Cragin w Chicago, gdzie z czasem został proboszczem. Do tego grona w 1892 r. dołączył ks. Józef Gieburowski⁶⁷.

Z informacji zawartych na łamach dziennika 27 czerwca 1893 r. dowiadujemy się, że: „Do parafii św. Stanisława K. przybywają w tych dniach trzej nowi, młodzi kapłani ze Zgromadzenia OO. Zmartwychwstańców. W liczbie ich znajduje się Wiel. ks. [Florian] Matuszewski⁶⁸, o wyświęceniu którego w Rzymie donosiliśmy, a który

studentów. Uposażenie – Laboratoria – Byli wychowawcy i alumni Zakładu na wybitnych stanowiskach, „Dziennik Chicagoski” 1912, 21 sierpnia, nr 198 s. 6; A. Brożek, *Polonia amerykańska 1864-1939*, Warszawa 1977, s. 145-152.

⁶⁴ W uroczystości wzięli udział „księża: Wincenty i Józef Barzyńscy, Teofil Szyrkowski, Szymon Kobrzyński, Le Grand, Snigurski, Domagalski, J. Kasprzycki, A. Nowicki, Lipski”. *Poświęcenie Kamienia węgielnego pod szkołę W.W. Ś.S. Nazaretank*, „Dziennik Chicagoski” 1892, 1 sierpnia, nr 179, s. 4.

⁶⁵ W. Mleczko CR, *Instytucje edukacyjne Zmartwychwstańców. Zarys historii i działalności*, „Zeszyty Historyczno-Teologiczne” 2006, nr 12, s. 167-188.

⁶⁶ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańiec). Urodził się 26 grudnia 1863 r. w Stawiskach k. Kościerzyny. Studiował najpierw w Kościerzynie, potem w Berlinie (Kanada), Rzymie i Lwowie. Święcenia kapłańskie przyjął we Lwowie w 1891 r. z rąk bpa sufragana lwowskiego Jana Puzyny. Początkowo podjął posługę duszpasterską przy kościele i internacie Zmartwychwstańców we Lwowie. W tym samym roku znalazł się na amerykańskiej ziemi. Ze starego Stanisławowa dojeżdżał do parafii św. Stanisława w dzielnicy Cragin w Chicago, gdzie został proboszczem. Przez kilka lat pracował w Kolegium św. Stanisława Kostki, będąc przez dwa lata rektorem. W latach 1894-1895 w Avondale (przedmieście Chicago) zajął się organizacją parafii św. Jacka. Od 29 czerwca 1895 r. do 1909 r. był proboszczem parafii św. Jadwigi w Chicago, gdzie wówczas wybudowano nowy kościół i szkołę. Od 1912 r. był proboszczem parafii św. Jana Kantego. Zmarł 19 kwietnia 1921 r. *Pogrzeb Ś.p. X. Jana Piechowskiego C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1921, 23 kwietnia, nr 95, s. 5; Ks. F. Milizkiewicz CR, *Dzielny bojownik za wiarę – ks. Jan Piechowski C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 44; W. Kruska, *Historja polska w Ameryce...*, t. X, s. 43, 53; K. Wachtl, *Polonia w Ameryce. Dorobek i dzieje*, Filadelfia 1944, s. 81-82; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 73; *Who's Who in Polish...*, s. 345.

⁶⁷ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańiec). Urodził się 14 marca 1864 r. w Podlesiu Kościelnym k. Wągrowca. 13 marca 1892 r. przyjął święcenia kapłańskie i podjął obowiązki duszpasterskie wśród polskiej emigracji w Stanach Zjednoczonych. Po 10 latach posługi duszpasterskiej został rektorem internatu w Domu Lwowskim. W latach 1901-1902, 1915-1918, 1925-1928 pełnił posługę duszpasterską wśród rodaków w Wiedniu. Zmarł we Lwowie 25 listopada 1932. Zob. Ks. J. Szymański, *Duszpasterze Polonii i Polaków za granicą. Słownik biograficzny*, t. II, Lublin 2011, s. 68-69.

⁶⁸ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańiec). Urodził się w Zaborze Pruskim. Gimnazjum ukończył w Ostrowie. Studia filozoficzne

już przybył do Ameryki i znajduje się obecnie w Berlinie (Kanada). Razem z księdzem M. przybędzie młody kapłan włoski Wiel. ks. Cosimi⁶⁹ i dopiero co wyświęcony w Berlinie ksiądz [Jan] Kosiński⁷⁰ z Chicago. Wiel. ks. K. odprawi tutaj d. 2 czerwca prymicje. Dodać należy, iż księża Matuszewski i Cosimi przybyli z Europy do Ameryki razem z Przew. O. Szymonem Kobrzyńskim⁷¹.

Ks. Serafin Cosimi od czerwca 1893 roku podjął obowiązki duszpasterskie jako wikariusz w parafii i nauczyciel w Kolegium Św. Stanisława Kostki w Chicago. Podobnie i ks. Florian Matuszewski został oddelegowany do posługi duszpasterskiej w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago. Od 1895 r. włączył się w posługę duszpasterską jako wikariusz w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago ks. Stanisław Rogalski⁷². Swoje

odbył w Krakowie, a teologiczne we Lwowie i Rzymie. Następnie uczył matematyki w Kolegium bułgarskim w Turcji. Święcenia kapłańskie przyjął w 1893 r. w Rzymie i został oddelegowany do posługi duszpasterskiej w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago. Po utworzeniu parafii św. Jana Kantego został tam wikariuszem. *Nowi kapłani dla parafii św. Stanisława K.* „Dziennik Chicagoski” 1893, 27 czerwca, nr 148, s. 1; *Polacy w Chicago. Poświęcenie kościoła św. Jana Kantego*, „Dziennik Chicagoski” 1898, 12 grudnia, nr 287, s. 2; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 90.

⁶⁹ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańców). Urodził się 22 sierpnia 1867 r. w Rzymie. Po wstąpieniu w 1883 r. do nowicjatu Zgromadzenia Księżych Zmartwychwstańców w Rzymie odbył studia filozoficzno-teologiczne. Stopień doktora uzyskał w Akademii św. Tomasza 8 kwietnia 1890 r., a 20 grudnia tego roku przyjął święcenia kapłańskie. Posługę duszpasterską podjął podczas misji bułgarskiej w Turcji, gdzie od 1891 r. pełnił obowiązki wicerektora bułgarskiego seminarium w Adrianopolu i nauczyciela języka łacińskiego i śpiewu. W czerwcu 1892 r. podjął obowiązki duszpasterskie jako wikariusz w parafii św. Stanisława Kostki oraz nauczyciela w Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago. Znał doskonale literaturę i historię polską. Zorganizował i prowadził parafię NMP z góry Karmel na rogu 63. ul. i Page str., dla wiernych w językach: włoskim, polskim i angielskim. Zmarł 8 czerwca 1906 r. Pochowano go na cmentarzu czesko-polskim, w grobowcu oo. Zmartwychwstańców. *Ks. Serafin Cosimi C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 8 czerwca, nr 130, s. 1; *Pogrzeb ś.p. ks. Serafina Cosimi*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 9 czerwca, nr 131, s. 1; *Profesor i założyciel parafii w Posen*, *Ill.*, *Śp. ks. Serafin Cosimi*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 60; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 34.

⁷⁰ Urodził się dnia 5 lipca 1870 r. w Orlu w Prusach Zachodnich. W r. 1871 rodzina udała się do Stanów Zjednoczonych. Uczęszczał początkowo do szkoły parafialnej św. Stanisława Kostki w Chicago, następnie studiował w Berlinie (Kanada) w Kolegium św. Hieronima, które ukończył w roku 1887. Po wstąpieniu do Zgromadzenia X.X. Zmartwychwstańców nowicjat i studia filozoficzne oraz teologiczne odbył w Rzymie. Przez pewien czas przebywał w Krakowie i we Lwowie, gdzie słuchał wykładów historii i literatury polskiej. Po święceniach pracował kolejno najpierw w Kolegium św. Hieronima w Berlinie w Kanadzie, następnie w Kolegium Najśw. Maryi Panny w St. Mary's Kentucky i w Kolegium polskim w Chicago jako profesor, wicerektor, a od 1906 r. rektor. W r. 1909 został przełożonym tutejszego domu zakonnego i proboszczem parafii św. Jana Kantego. Zmarł 1 maja 1914 r. *Ś.p. X. Jan J. Kosiński Z. Z. Przebieg choroby i ostatnie jego chwile*, „Dziennik Chicagoski” 1914, 2 maja, nr 102, s. 1; *Mowa pogrzebowa o zgonie ś.p. Ks. Jana Kosińskiego C.R. wygłoszona w kościele św. Jana Kantego przez Ks. W. Zapalę C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1914, 5 maja, nr 104, s. 8.

⁷¹ *Nowi kapłani dla parafii św. Stanisława K.*, „Dziennik Chicagoski” 1893, 27 czerwca, nr 148, s. 1.

⁷² Urodził się 19 kwietnia 1871 r. w Jaszkanie w poznańskim. Do Ameryki przybył z rodzicami w 1880 r. Studiował w Kolegium Św. Hieronima w Kitchner, Ontario w Kanadzie. Do kapłaństwa przygotowywał się na uniwersytecie lwowskim i rzymskim. Święcenia kapłańskie przyjął 28 lipca 1895 r. i podjął posługę wikariusza w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago. Pracował

życie związał z parafią stanisławowską od 24 sierpnia 1895 roku jako wikariusz również ks. Wincenty Rapacz⁷³. W tym samym czasie do grona współpracowników parafii dołączył ks. Jan Kruszyński⁷⁴, który był jednocześnie rektorem Kolegium Św. Stanisława Kostki i szkoły dla chłopców. Kolejnymi stałymi duszpasterzami wspierającymi w posłudze ks. Barzyńskiego od 1895 roku byli⁷⁵: ks. Franciszek Ciszek⁷⁶, ks. Marian Matkowski⁷⁷, ks. J. W. Breitkopf, ks. Franciszek Breitkopf⁷⁸, ks. J. Anti, ks. dr Józef Biela⁷⁹. Ten ostatni, jako wikariusz parafii św. Stanisława Kostki, był jednocześnie

w Wiedniu i Kitchner przez 18 lat. Zmarł 25 sierpnia 1933 r. podczas urlopu w Chicago. *Wychowanek Jadwigowa. Śp. Ks. Stanisław Rogalski C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 52; *Echa Jubileuszu X. J. Obyrtacza na Stanisławowie*, „Dziennik Chicagoski” 1920, 15 grudnia, nr 295 – Część druga, s. 2.

⁷³ Urodził się 5 kwietnia 1885 r. w Lublinie w Galicji. Syn Wawrzyńca i Marjanny z d. Mikołajczyk. Początkowo uczył się w rodzinnej miejscowości, następnie w gimnazjum św. Anny w Krakowie. W 1889 r. wstąpił do nowicjatu w Krakowie. Studiował we Lwowie i Adrianopolu. Tam przyjął święcenia kapłańskie 3 czerwca 1895 r. Od 24 sierpnia 1895 r. był wikariuszem w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago, a następnie od 24 maja 1899 r. w parafii św. Jana Kantego. Zmarł 29 marca 1931 r. Ks. J.S. Ratajczak CR, *Vianney na Kantowie – O. Wincenty Rapacz C.R. Długoletni wikary i pobożny spowiednik*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 46; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 34.

⁷⁴ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstaniec). Urodził się 23 stycznia 1863 r. w Goralach k. Brodnicy. Ukończył gimnazjum w Grudziądzu. Następnie przez blisko 6 lat był profesorem w szkołach średnich. Po wstąpieniu do nowicjatu Zgromadzenia Księża Zmartwychwstańców w Krakowie, kontynuował studia filozoficzno-teologiczne w Krakowie i we Lwowie. Dnia 13 marca 1892 przyjął święcenia kapłańskie. Następnie przez trzy lata był nauczycielem i rektorem gimnazjum w Adrianopolu. Od lipca 1895 r. podjął obowiązki duszpasterskie wśród polskiej emigracji w Stanach Zjednoczonych. Pracował jako wikariusz w parafii św. Stanisława Kostki, będąc jednocześnie rektorem Kolegium św. Stanisława Kostki i szkoły chłopców. Ustąpił ze stanowiska w 1906 r. i podjął posługę duszpasterską w parafii. Ze względu na stan zdrowia wyjechał do Tuscon Arizona, gdzie zmarł 14 stycznia 1917 r. *Pedagog i drugi rektor Kolegium. Śp. Jan Kruszyński C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 71; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 30-32.

⁷⁵ *Dzieje polskich parafij...*, s. 1.

⁷⁶ Urodzony w Polsce ok. 1840 r. Proboszcz w Dunkirk NY., w dniu 22 kwietnia 1885 r. był obecny na poświęceniu fundamentów seminarium w Detroit. Zmarł 28 kwietnia 1886 r. w Buffalo. W. Kruszka, *Historia polska w Ameryce...*, t. XIII, s. 8; *Who's Who in Polish...*, s. 77.

⁷⁷ W 1906 r. był dziekanem i proboszczem parafii św. Izydora w Grand Rapids. Zmarł w październiku 1912 r. *Srebrny jubileusz parafii św. Wojciecha w Grand Rapids, Mich.*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 1 grudnia, nr 276, s. 3; *Pogrzeb śp. ks. M. Matkowskiego w Grand Rapids, Mich.*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 26 października, nr 254, s. 9.

⁷⁸ Urodził się na Śląsku 2 czerwca 1828 r. 6 lipca 1860 r. złożył śluby zakonne w Zgromadzeniu Zmartwychwstania Pańskiego; był proboszczem w parafii św. Jozafata w Chicago, wikariuszem na Jadwigowie i częstym współpracownikiem na Stanisławowie. Zmarł 18 października 1904 r. w Berlinie (Kanada). *Ojciec Franciszek Breitkopf nie żyje*, „Dziennik Chicagoski” 1904, 20 października, nr 247, s. 2.

⁷⁹ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstaniec). Urodził się 10 września 1859 r. w Zebrzydowicach k. Wadowic. Gimnazjum ukończył w Wadowicach i Krakowie, a studia teologiczne w Rzymie. Święcenia kapłańskie przyjął w 1887 r. z rąk kard. Parocchi, kontynuując studia w 1890 r., uzyskał doktorat. Następnie przez jeden rok był profesorem Seminarium Duchownego we Lwowie, skąd udał się powtórnie do Rzymu. Od

profesorem Kolegium Św. Stanisława Kostki, i w następnym roku, przez rok był wikariuszem parafii św. Jadwigi, by ponownie od sierpnia 1897 r. podjąć posługę w parafii św. Stanisława Kostki. Z innej pozycji, gdyż jako diakon, zaangażował się w życie wspólnoty od sierpnia 1895 roku Jan Obyrtacz⁸⁰. Z kolei w czerwcu następnego roku do grupy ks. Wincentego Barzyńskiego dołączył ks. Andrzej Spetz⁸¹, pełniąc jednocześnie urząd prokuratora w Kolegium Św. Stanisława Kostki. Bliskim współpracownikiem i sympatykiem prowadzonego w Chicago duszpasterstwa był ks. Antoni Lechert⁸².

30 maja 1893 r. podjął obowiązki duszpasterskie wśród polskiej emigracji w Ameryce Północnej. Początkowo pracował jako profesor teologii i prawa kanonicznego w kolegium berlińskim w Kanadzie. W 1895 r. podjął posługę duszpasterską w parafii św. Stanisława Kostki jako wikariusz, będąc jednocześnie profesorem Kolegium św. Stanisława Kostki. Przez kolejny rok był wikariuszem w parafii św. Jadwigi, by ponownie od sierpnia 1897 r. podjąć posługę w parafii św. Stanisława Kostki. Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 33; *Historia polskich parafii w archidiecezji filadelfijskiej czyli chronologiczno-historyczny opis działalności polskich księży archidiec. Filadelfijskiej. Opracowanie i nakład Filadelfijskiej Grupy VIII Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce*, Philadelphia, PA. 1940, s. 47, 55, 198.

⁸⁰ Urodził się w 1873 r. w Koniówce (Galicja). Do szkół uczęszczał w miejscowości rodzinnej i w Nowym Targu i Nowym Sączu. Dnia 15 marca 1889 r. w Krakowie wstąpił do zgromadzenia. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył we Lwowie i Rzymie. Jako diakon w sierpniu 1895 r. podjął posługę duszpasterską w Chicago. Świecenia kapłańskie przyjął 8 grudnia 1895 r. z rąk abpa P.A. Fechana w kościele św. Stanisława Kostki w Chicago, gdzie pełnił posługę duszpasterską do 30 maja 1896 r. Był pierwszym proboszczem parafii św. Stanisława BM w Cragin. W 1909 r. został proboszczem parafii św. Jadwigi. Zmarł 28 marca 1935 r. w Nowicjacie Księża Zmartwychwstańców w Cragin. *Prymicje Wiel. ks. Obyrtacza*, „Dziennik Chicagoski” 1895, 10 grudnia, nr 286, s. 4; *Ks. Jan Obyrtacz C.R. – nadzwyczajna szlachetność jego charakteru*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 89; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 74.

⁸¹ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańców). Urodził się 16 grudnia 1858 r. w (Kitchener) Kanadzie (w pobliżu Berlina). Nauki początkowe pobierał w Kitchener, a następnie uczęszczał do Kolegium św. Hieronima, które ukończył w 1876 r. i prowadził tam zajęcia przez rok. Po wstąpieniu w 1878 r. do nowicjatu Zgromadzenia Księża Zmartwychwstańców w Rzymie, odbył studia filozoficzno-teologiczne i 4 maja 1884 r. w Adrianopolu przyjął święcenia kapłańskie. Posługę duszpasterską podjął w misji bułgarskiej, gdzie od 1886 r. pełnił obowiązki prokuratora (dyrektora administracyjnego), tam założył szkołę rzemieślniczą. W 1889 r. został wicerektorem polskiego kolegium papieskiego w Rzymie. W czerwcu 1893 r. podjął pracę w kolegium św. Maryi w Kentucky, gdzie pełnił obowiązki profesora religii i języków: łacińskiego, francuskiego i niemieckiego. W czerwcu 1896 r. podjął obowiązki duszpasterskie jako wikariusz, w parafii św. Stanisława Kostki i jednocześnie pełnił urząd prokuratora w Kolegium św. Stanisława Kostki. Zmarł 6 grudnia 1918 r. w Alumnacie Księża Zmartwychwstańców, gdzie pełnił urząd kierownika i rektora tegoż zakładu. J. Bartoszewicz, *Ks. Andrzej Spetz C.R. – Jako Opiekun Sierot i Ubogich*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, nr 194, s. 89; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 33.

⁸² Przełożony Generalny Zgromadzenia Misjonarzy Boskiej Miłości Pana Jezusa. Urodził się w 1845 r., w Witkowie k. Gniezna. Syn Pawła i Franciszki z d. Kaczkowskiej. Pierwsze nauki pobierał w miejscowej szkole miejskiej, a potem uczył się w gimnazjum w Trzemesznie. W roku 1863 brał udział w Powstaniu Styczniowym. Po zamknięciu gimnazjum w Trzemesznie przez rząd pruski kontynuował naukę w katolickim gimnazjum w Głogowie na Dolnym Śląsku. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1866 r., został wezwany do szeregów armii pruskiej na wojnę przeciw Austrii, odstąpiono jednak od poboru. Dlatego wstąpił do Seminarium Duchownego

Skala oddziaływania proboszcza, jego współpracowników i parafii na wiernych była olbrzymia, nie ograniczała się tylko do posługi duszpasterskiej czy życia sakramentalnego, przyznała to również redakcja dziennika, stwierdzając, że: „Pracy na Stanisławowie było bardzo wiele, bo księża musieli obsłużyć nie tylko swoją własną parafię, ale w dodatku zmuszeni byli obsługiwać i inne osiedla polskie, jak Cragin, Bowmanville, Morrison Ill., La Porte, North Chicago itd., ponadto szpitale, gdzie znajdowali się Polacy, pacjenci; Kolegium św. Stanisława Kostki, Dom Starców św. Józefa i ówczesny sierociniec”⁸³.

Było to możliwe dzięki współpracy proboszcza z wikariuszami, którymi wówczas byli: ks. Spetz, ks. Gordon, ks. Sedlaczek, Gieburowski, Cosimi, Ziembra, Rapacz, Krużyński i Obyrtacz.

Pomimo wspomnianych obowiązków proboszcz i jego współpracownicy znajdowali czas, by w ramach szkoły niedzielnej organizować spotkania, integrując i pogłębiając tożsamość religijną oraz patriotyczną rodaków. Wskazuje na to zaproszenie do udziału w nich skierowane do czytelników dziennika: „W hali szkolnej Dr. I odbędą się jutro zwykle wykłady Przew. ks. proboszcza W. Sarzyńskiego, pp. Kazimierza Neumana i Bol. Klarkowskiego. Z historii polskiej wygłoszony zostanie interesujący wykład o panowaniu Zygmunta Starego. Pan Klarkowski mówić będzie o odkryciach Anglików w półn. Ameryce. Przew. ks. proboszcz zaciekawiać będzie, jak zwykle, swych słuchaczy popularnym wykładem o istocie Boga”⁸⁴.

Tak intensywna praca wciąż wymagała nowych sił. Z końcem listopada 1897 roku przybył do Chicago i został przydzielony do pracy parafialnej na Stanisławowie ks. Stanisław Siatka⁸⁵. Dołączył on do grona dotychczasowych współpracowników

w Poznaniu. W 1870 r. w Gnieźnie z rąk abpa Mieczysława Ledóchowskiego przyjął święcenia kapłańskie. Objął parafię Grylewo. Po trzyletniej pracy został skierowany na studia do Wiecznego Miasta. Wstąpił do Kolegium Polskiego. Studiował w „Collegium Romanum” i Uniwersytecie św. Apolinarego, gdzie uzyskał stopień doktora teologii i obojga praw. Na skutek kulturkampfu wyjechał do Paryża, gdzie został tymczasowo przyjęty do diecezji paryskiej. Pracował jako wikariusz przez 3 lata w parafiach francuskich: św. Józefa, św. Germana i św. Jerzego. Za zgodą kard. Ledóchowskiego powrócił do Rzymu i wstąpił do Zgromadzenia oo. Zmartwychwstańców, gdzie był rektorem kościoła św. Klaudiusza oraz Kolegium Greckiego. Po trzech latach został rektorem w Kolegium Polskim. Był protektorem powstającego polskiego Zgromadzenia żeńskiego ss. nazaretanek. Ułożył dla nich regulamin zakonny i pierwszy projekt konstytucji. Przywiózł pierwszych 12 siostr do Chicago do pracy w szkołach, szpitalach i sierocincach polskich. Co kilka lat przyjeżdżał do Chicago i czasowo włączał się w posługę duszpasterską. Zmarł 15 stycznia 1921 r. w Chicago. *Z Waszyngtonu, D.C. (Własna korespondencja „Dziennika Chicagoskiego”)*. *Podwójny złoty jubileusz kapłański X. Henryka Cichockiego i X. Antoniego Lecherta*, „Dziennik Chicagoski” 1920, 17 sierpnia, nr 194, s. 5; *Z Pogrzebu śp. X. A. Lecherta*, „Dziennik Chicagoski” 1921, 19 stycznia, nr 15, s. 3.

⁸³ *Wydawca „Sieroty”*. Ks. Stanisław Siatka C.R., „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 65.

⁸⁴ *Szkola niedzielna*, „Dziennik Chicagoski” 1897, 10 kwietnia, nr 84, s. 1.

⁸⁵ Urodził się 10 marca 1869 r. w Czechówce k. Wieliczki. Syn Antoniego i Agnieszki z d. Cygan. Szkołę powszechną ukończył w Zakliczynie, szkołę wydziałową w Myślenicach, gimnazjum im. Jana Sobieskiego w Krakowie. W 1890 r., po skończeniu nowicjatu u Ojców Zmartwychwstańców w Krakowie, udał się na studia do Rzymu. Święcenia kapłańskie przyjął 4 kwietnia 1896 r. z rąk kard. Caselty i został wicerektorem Kolegium Polskiego w Rzymie. Pod koniec listopada 1897 r.

ks. Wincentego Barzyńskiego. Polem oddziaływania nowego duszpasterza była przede wszystkim redakcja pismka „Sierota”, które rozchodziło się w kilku tysiącach egzemplarzy⁸⁶.

Oddziaływanie społeczno-kulturalne ze strony parafii było czynnikiem zapewniającym rodakom lepsze warunki bytu, co niejednokrotnie decydowało przeciw emigracji ze Starego Kraju. Stąd brały się różne inicjatywy duszpasterskie. O jednej z nich, skierowanych przez ks. W. Barzyńskiego, możemy przeczytać na łamach dziennika: „Jutro, w Niedzielę o godz. 8mej wieczorem odbędzie się »massmeeting« w hali przy Bradley ul. Zapraszam na ten »massmeeting« młodzież polską, która pragnie uczęszczać do szkoły niedzielnej i do szkoły wieczornej, jako też rodziców i starszych obywateli, którym dobro młodzieży polskiej leży na sercu”⁸⁷. Powyższa inicjatywa sprzężona była z rozpoczynającymi się zajęciami w ramach szkoły niedzielnej. Zajęcia nie ograniczały się do parafii św. Stanisława Kostki, ale obejmowały „wykłady w szkole niedzielnej w pięciu parafiach polskich w Chicago, a mianowicie: „1) W parafii św. Stanisława K. przedpołudniem o godz. 10. Wykładać będą: Przew. O. Winc. Barzyński (nauka religii); p. Ant. Czajor (historia polska); Dr. A. Szwajkart (nauki przyrodnicze). 2) W parafii św. Trójcy po południu po nieszpórach o godz. 4. Wykładać będą: Wb. O. Zięba (nauka religii); p. S. Zahajkiewicz (historia polska); p. Haecker (wykład angielski o historii Stanów Zjednoczonych. 3) W parafii św. Jadwigi wieczorem o godz. 7. Wykładać będą: Wiel. O. Jan Obyrtacz (nauka religii); p. Każ. Neuman (historia polska); p. Ign. Kowalski (o obowiązkach młodzieży). 4) W parafii św. Jana Kantego wieczorem o godz. 7. Wykładać będą: Wiel. O. Jan Kruszyński (nauka religii); Wiel. O. Stefan Dombkowski (historia polska); Wiel. O. Florian Matuszewski (nauki przyrodnicze). 5) W parafii Najśw. Maryi Panny od Nieust. Pom.: Wiel. ks. Franc. Lange (nauka religii); p. L. Horbaczewski (literatura polska); p. S. Szwajkart (z nauki o świcie)”⁸⁸.

Wszystkie te inicjatywy, które wpłynęły na rozwój życia religijnego, kulturalnego, społecznego i politycznego w Chicago były przede wszystkim zasługą jednego człowieka – księdza Wincentego Barzyńskiego – długoletniego (1874-1899) proboszcza parafii św. Stanisława Kostki. W tym czasie wspólnota parafialna stała się największą parafią na świecie, osiągając w 1892 r. 40 tys. wiernych, a na przełomie XIX i XX w.

przybył do Chicago i został wikariuszem w parafii św. Stanisława Kostki. W roku 1902, był delegatem „Dziennika Chicagoskiego” do Brazylii i Argentyny w celu zbadania tam warunków i terenów pod kolonizację Polaków. W roku 1909 został wikariuszem na Kantowie, a później na Marianowie. Po trzech latach powrócił na Stanisławowo. W 1915 r. został proboszczem w parafii św. Jana Kantego, a pięć lat później w Jadwigowie, skąd po trzech latach został przeniesiony na Marianowo. W 1923 r. został proboszczem parafii św. Stanisława Kostki, skąd został przeniesiony na Jackowo. Od 1930 r. podjął ponownie posługę duszpasterską na Jadwigowie, ale tym razem w charakterze wikariusza. Był dyrektorem i prezesem spółki wydawniczej „Dziennika Chicagoskiego”. Zmarł 22 grudnia 1932 r. *Wydawca „Sieroty”. Ks. Stanisław Siatka C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 65.

⁸⁶ Tamże.

⁸⁷ Ks. W. Barzyński, CR, *Massmeeting*, „Dziennik Chicagoski” 1897, 11 grudnia, nr 284, s. 8.

⁸⁸ *Szkola Niedzielna*, „Dziennik Chicagoski” 1897, 11 grudnia, nr 284, s. 8.

50 tys. parafian. Jemu zawdzięcza powstanie także ponad 20 innych parafii w Chicago i na przedmieściach oraz ogromnej liczby innych organizacji o charakterze religijnym, edukacyjnym, kulturalnym czy społecznym⁸⁹. On wybudował nowy kościół, plebanię, szkołę, założył bank parafialny, sierociniec, szpital i drukarnię. Sprowadził do Ameryki siostry nazaretanki. Był pierwszym prowincjałem Zgromadzenia Zmartwychwstańców w USA – 1898. W 1887 roku utworzył Spółkę Wydawnictwa Polskiego oraz powołał do życia tygodnik „Wiara i Ojczyzna”. Był wydawcą „Dziennika Chicagoskiego” 1890-1899 (dziennik ukazywał się do 1970 r.) oraz założycielem najstarszej średniej polskiej szkoły w USA – Kolegium św. Stanisława w Chicago w 1891 roku (obecnie Weber High School), a także w 1898 roku nowego polsko-amerykańskiego Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek bł. Kingi, prowadzącego sierociniec i domy starców. Zorganizował wiele szkół powszechnych i zakładów dobroczynnych, ok. 50 bractw kościelnych i liczne polskie stowarzyszenia, m.in. Ligę Polską, Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie czy Organizację Patriotyczną Polską⁹⁰.

Spadkobiercą (w pewnym sensie) i kontynuatorem tego „dziedzictwa” od 21 maja 1899 roku został kolejny proboszcz parafii św. Stanisława Kostki – ks. Jan Kasprzycki⁹¹.

Dorobek owych niemal pięćdziesięciu lat funkcjonowania diaspory polskiej w tym mieście Szczęsny Zahajkiewicz podsumował krótkim stwierdzeniem: „w samym mieście Chicago jest księży przeszło 20; tyleż doktorów; adwokatów 30; redaktorów 10; nauczycieli 18; aptekarzy 20; notaryuszów 20, budowniczych 20; sędzia 1; urzędników miejskich, którzy pobierają pensje od 1 do 3 tys. dolarów przeszło 20; a około 50 tysięcy właściciele domów i handlow – i przedsiębiorców na większą lub mniejszą skalę. Reszta są to robotnicy pracujący w przeróżnych fabrykach i handlach”⁹².

⁸⁹ J. Mrówczyński, *Barzyński Michał Wincenty*, [w:] *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, red. K. Dopierała, t. 1, Toruń 2003, s. 156; *Who's Who in Polish...*, s. 30-31.

⁹⁰ Ks. L. Long CR, *Ks. Wincenty Barzyński C.R. Wielki organizator na niwie religijnej, narodowej i społecznej*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 32.

⁹¹ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańca). Urodził się 14 marca 1858 r. w Rozentalu k. Lubawy. Dnia 3 października 1879 r. w Rzymie wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Świecenia kapłańskie przyjął 25 sierpnia 1886 r. w Rzymie z rąk abpa G. Lenti. W dniu 23 września 1890 r. przybył do USA do pracy w zmartwychwstańskich parafiach Chicago. Od 24 listopada 1893 został proboszczem parafii św. Jana Kantego, następnie w pierwszych dniach maja 1899 r. – proboszczem parafii św. Stanisława Kostki i prowincjałem amerykańskim (1899-1905). Przy prowadzonej przez siebie parafii skupił ponad 20 tys. osób zrzeszonych w różnych związkach i organizacjach polonijnych. Zmarł 3 maja 1933 r. w Chicago. *Polacy w Chicago. Zmiany w polskich parafiach w Chicago, Ills.*, „Dziennik Chicagoski” 1899, 8 maja, nr 108, s. 4; *Najprzew. Ks. Jan Kasprzycki generałem Zgromadzenia OO. Zmartwychwstańców*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 22 lipca, nr 170, s. 1; *Dzieje polskich parafij...*, s. 1; Ks. J.P. Poliński CR, *Ks. Jan Kasprzycki C.R. Żył hasłem „Prawdą i Miłością”*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 55; B. Micewski, *Polonijna działalność Zmartwychwstańców...*, s. 418, 426, 428, 434, 442, 445, 447; W. Kruska, *Historia polska w Ameryce...*, t. IX: s. 45, 48-49, 51, 53-56, 66, 69, 78-81, 84, 89-90, 99 (biogram); t. X: s. 23-24, 26, 49-52, 54, 57; M. Haiman, *Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie...*, s. 145, 181, 198, 249, 308, 363, 464; Ks. J. Szymański, *Duszpasterze Polonii i Polaków za granicą*, t. III, s. 126-127.

⁹² Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 4.

„Proboszczowie parafii św. Stanisława Kostki od założenia

ks. Leopold Moczygamba 1864
ks. Józef Juszkiewicz 1869-1870
ks. Adolf Bakanowski 1870-1873
ks. Felix Zwiardowski 1873-1874
ks. Wincenty Barzyński 1874-1899
ks. Jan Kasprzycki 1899-1905

Wikariusze parafii św. Stanisława Kostki od założenia

ks. J. Wolf 1871
ks. Jan Wołowski 1871
ks. Wincenty Barzyński 1871
ks. Piotr Kranc 1872
ks. Karol Lanz 1873
ks. Eugeniusz Funcken 1874
ks. A. Klawitter 1874
ks. A. Vaghi 1875
ks. Adolf Śnigurski 1875
ks. L. Machdzicki 1875
ks. Józef Barzyński 1873
ks. Jan Byzewski 1875
ks. August Sklarzyk 1875
ks. W. Cichocki 1876
ks. L. Spryszyński 1876
ks. R. Rondziński 1877
ks. Piotr Ambrozewicz 1880
ks. Feliks Zwiardowski 1880
ks. L. Moczygamba 1881
o. Franciszek Breitkopf 1881
ks. M. Brzeziński 1881
ks. Władysław Grabowski 1881
ks. Jan Radziejewski 1881
ks. Wojciech Pelczar 1882
ks. Marjan Matkowski 1882
ks. Felix Ciszek 1882
ks. J. W. Breitkopf 1883
ks. Kandyd Kozłowski 1883
ks. St. Baranowski 1883
ks. M. Pyplatz 1883
ks. A. Lex 1884
ks. Emil Goch 1884
ks. Dr. M. Murcz 1884

- ks. M. Grochowski 1883
 ks. U. Stanowski 1885
 ks. Piotr Chowanec 1885
 ks. Alexander Michnowski 1885
 ks. Ant. Lechert 1885
 ks. Idzi Tarasiewicz 1886
 ks. E. Słowikowski 1886
 ks. Woj. Sułek 1886
 ks. Zdzisław Łuczycki 1886
 ks. Onufry Piotrowski 1886
 ks. Rom. Magott 1886
 ks. Karol Bohrer 1886
 ks. W. Lanciotti 1886
 ks. Dawid Koziołek 1886
 ks. Hip. Barański 1887
 ks. Jan Żyła 1887
 ks. Stanisław Nawrocki 1887
 ks. Sz. Kobrzyński 1887
 ks. Win. Moszyński 1888
 ks. Kaz. Skory 1888
 ks. T. Szykowski 1888
 ks. Edw. Głowacki 1889
 ks. Fr. Gordon 1889
 ks. Jan Kasprzycki 1890
 ks. Jan Gracza⁹³ 1890
 ks. Bernard Żmijewski⁹⁴ 1891
 ks. Jan Piechowski 1891
 ks. Józef Halter⁹⁵ 1892
 ks. Józef Le Grand 1892
 ks. Eug. Sedlaczek⁹⁶ 1892

⁹³ Urodzony w Polsce w 1849 r. w Krzyżanowicach. Święcenia kapłańskie przyjął 27 maja 1872 r. i udał się do Stanów Zjednoczonych. Proboszcz parafii św. Maryi w Parisville, Mich. (1875-1882), gdzie wybudował kościół w 1882 po pożarze w 1881. Zmarł 18 stycznia 1883 r. *Who's Who in Polish...*, s. 142.

⁹⁴ W 1903 r. był proboszczem parafii M.B. Szkaplerznej w Glenwood, (Wyandotte) Mich., *Z Wyandotte, Mich.*, „Dziennik Chicagoski” 1903, 6 stycznia, nr 4, s. 1.

⁹⁵ „O. Halter C. R. niemiec, a właściwie Kanadyjczyk”. *Obchód jubileuszowy*, „Dziennik Chicagoski” 1892, 22 kwietnia, nr 95, s. 1, 4.

⁹⁶ Urodził się w Polsce. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Rzymie. Tam też przyjął święcenia kapłańskie. Posługę duszpasterską podjął w parafii św. Stanisława Kostki w Chicago, gdzie był również profesorem w Kolegium Polskim. W 1895 r. od lutego do czerwca był proboszczem na Jadwigowie. Od 1897 r. był proboszczem parafii św. Jacka w Avondale. Przez kilka lat był duszpasterzem w Buffalo, gdzie pracował w parafiach św. Wojciecha, Bożego Ciała, św. Jana Kantego, św. Kazimierza na West Seneca i Niagara Falls. Zmarł w Hudson, Pa. 25 października 1908 r. „Dzisiaj w południe otrzymujemy prywatną drogą wiadomość, że ks. Eugeniusz Sedlaczek, dawny

ks. Józef Gieburowaki 1892
 ks. Flor. Matuszewski 1893
 ks. Serafin Cosimi 1893
 ks. Józef Biela 1895
 ks. Wincenty Rapacz 1895
 ks. Jan Obyrtacz 1895
 ks. Jan Babski⁹⁷ 1895
 ks. And. Spetz 1896
 ks. Jan Kruszyński 1896
 ks. Józef Ziemba⁹⁸ 1897
 ks. Wład. Kuzyusz 1897
 ks. Józef Jelinek 1897
 ks. Stanisław Siatka 1897⁹⁹.

Bibliografia

Album Pamiątkowy z okazji Złotego Jubileuszu parafii p.w. św. Stanisława Kostki w Chicago, red. X. I. Dembiński, X. L. Jasiński, pp. dr. Liss, J. Sroka. S. Pawlicki i M. Skarzyński, Polskie Wydawnictwo w Chicago 1917
Asystent Stanisławowa. Śp. ks. Józef Jelinek C.R., „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 64
 Bakanowski A. CR, *Moje wspomnienia 1840-1863-1913*, Lwów 1913
 Baker Lindsay Th., *Historia najstarszych polskich osad w Ameryce*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1981

proboszcz przy kościele św. Jana K. i przez pewien czas zarządca »Dziennika Chicagoskiego« umarł w Buffalo”. *Drugi proboszcz Kantowa. Śp. ks. Eugeniusz Sedlaczek*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 50; *Notatki reportera*, „Dziennik Chicagoski” 1908, 27 października, nr 252, s. 8; *Z Hudson, PA.*, „Dziennik Chicagoski” 1908, 3 listopada, nr 258, s. 6; *Polacy w Ameryce*, „Dziennik Chicagoski” 1908, 31 grudnia, nr 305, s. 11; *1887 – Parafia św. Jadwigi – 1910*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 42; *Who’s Who in Polish...*, s. 402.

⁹⁷ Kapłan Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa CR (zmartwychwstańca). Urodził się 6 marca 1870 r. w Grabowie na Pomorzu. Syn Leona i Doroty. Szkołę powszechną ukończył w rodzinnym mieście a średnią w Lubawie. Po ukończeniu szkoły gimnazjalnej wstąpił do zmartwychwstańców. Studia filozoficzne odbył w Krakowie, a teologiczne w Lwowie i Rzymie. Święcenia kapłańskie przyjął 8 czerwca 1895 r. Po przyjęciu święceń kapłańskich, został oddelegowany jako wikariusz do posługi duszpasterskiej w parafii św. Jana Kantego w Chicago. Dnia 10 maja 1899 r. został proboszczem parafii św. Jacka w Avondale. Zmarł 2 lutego 1925 r. Chicago. *Czwarty proboszcz Jackowa. Śp. ks. Anzelm Babski C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 58; Sz. Zahajkiewicz, *Księża i parafie polskie...*, s. 93. s. 22.

⁹⁸ Zmarł 3 stycznia 1939 r. w Krakowie. Ks. W. Okulczyk CR, *Ks. Józef Ziemba C.R. – Patron młodzieży polskiej i misjonarz ludowy*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 38.

⁹⁹ *Dzieje polskich parafii w Chicago. 1867 – Parafia św. Stanisława K. – 1910*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 2.

- Bartoszewicz J., *Ks. Andrzej Spetz C.R. – Jako Opiekun Sierot i Ubogich*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, nr 194, s. 89
- Barzyński W. CR, *Massmeeting*, „Dziennik Chicagoski” 1897, 11 grudnia, nr 284, s. 8
- Białas A. Ks., *Kościół i parafia św. Jacka w La Salle, Ills.*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 20 października, nr 245, s. 2
- Brożek A., *Polonia amerykańska 1864-1939*, Warszawa 1977
- Brożek A., *Śląski słownik biograficzny*, t. 2, Katowice 1979
- Brożek A., *Ślązacy w Teksasie. Relacje o najstarszych osadach polskich w Ameryce*, Warszawa 1972
- Czwarty proboszcz Jackowa. Śp. ks. Anzelm Babski C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 58
- Do Historii Polaków w Ameryce. Początki Misyi w Texas. (Ustęp z Historii Zgromadzenia 00. Zmarłychwstańców). (Ciąg dalszy)*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 20 grudnia, nr 294, s. 3
- Drugi proboszcz Kantowa. Śp. ks. Eugeniusz Sedlaczek*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 50
- Dzieje polskich parafii w Chicago. 1867 – Parafia św. Stanisława K. – 1910*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 1-2
- Echa Jubileuszu X. J. Obyrtacza na Stanisławowie*, „Dziennik Chicagoski” 1920, 15 grudnia, nr 295 – Część druga, s. 2, 14
- Echa Zgonu Śp. X. Pralata S. Nawrockiego*, „Dziennik Chicagoski” 1921, 15 marca, nr 62, s. 5
- German Fr., *Gordon Franciszek CR 1860-1931*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny* 8 (1959-1960)
- Gogola Z. OFMConv, *Praca franciszkanów polskich wśród Polonii na przełomie XIX/XX, do 1939 roku*, „Przegląd Kalwaryjski” 2009, nr 13, s. 213-214
- Haiman M., *Zjednoczenie Polskie-Rzymsko Katolickie w Ameryce 1873-1948*, Chicago 1948
- Historia parafii*, „Dziennik Chicagoski” 1915, 2 stycznia, nr 1, s. 8
- Historia polskich parafii w archidiecezji filadelfijskiej czyli chronologiczno-historyczny opis działalności polskich księży archidiec. Filadelfijskiej. Opracowanie i nakład Filadelfijskiej Grupy VIII Zjednoczenia Kapłanów Polskich w Ameryce*, Philadelphia, PA. 1940, s. 47, 55, 198.
- Hormański W. CR, *Kilka szczegółów z pobytu ks. Adolfa Bakanowskiego C.R. w Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 9
- Hormański W. CR, *Prawdziwy ojciec i opiekun parafian – ks. Adolf Bakanowski C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 61
- Jeden z pionierów. Śp. ks. Feliks Zwiardowski*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 60
- Jubileusz ks. Wieczorka*, „Dziennik Chicagoski” 1893, 28 lipca, nr 174, s. 1
- Kapłan polski we Lwowie obchodził złoty jubileusz kapłaństwa*, „Dziennik Chicagoski” 1913, 14 czerwca, nr 139, s. 7
- Kościół Najśw. Maryi Panny Niepokalanego Poczęcia w South Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 21
- Kościół Najśw. Maryi Panny od Nieustającej Pomocy*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 19

- Kościół Najświętszej Maryi Panny Anielskiej*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 1
- Kościół polski w Londynie*, „Dziennik Chicagoski” 1901, 26 lipca, nr 174, s. 2
- Kościół, szkoła i plebania św. Jana Kantego*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 20
- Kościół św. Jadwigi*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część druga, s. 16
- Kościół św. Jana Kantego*, „Dziennik Chicagoski” 1922, 21 stycznia, nr 17, s. 9
- Kościół św. Józafata*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 18
- Kościół św. Józefa*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część czwarta, s. 25
- Kościół św. Stanisława Kostki*, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część druga, s. 9
- Kościół św. Stanisława Kostki*, „Dziennik Chicagoski” 1922, 7 stycznia, nr 5, s. 16
- Kruszka W. Ks., *Historia polska w Ameryce. Początek, wzrost i rozwój dziejowy osad polskich w Północnej Ameryce (w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie)*, t. I-XIII, Milwaukee, Wis. 1908
- Ks. Adolf Sykstus Bakanowski C.R. *Wspomnienie pośmiertne*, „Dziennik Chicagoski” 1916, 16 czerwca, nr 159, s. 5
- Ks. Franciszek Gordon C.R. *Zasłużony kapłan, dziennikarz, organizator i patriota*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 71
- Ks. Jan Obyrtacz C.R. – *nadzwyczajna szlachetność jego charakteru*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 89
- Ks. Serafin Cosimi C.R., „Dziennik Chicagoski” 1906, 8 czerwca, nr 130, s. 1
- Kuzicki J., *Kapelani oraz inni duchowni uczestniczący w polskich powstaniach narodowych, obecni w strukturach lokalnego Kościoła we Francji, w XIX wieku*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2017, Prace Historyczne 144, z. 1
- Leś B., *Kościół w procesie asymilacji Polonii amerykańskiej. Przemiany funkcji polonijnych instytucji i organizacji religijnych w środowisku Polonii chicagowskiej*, Wrocław 1981
- Long L. CR, Ks. Wincenty Barzyński C.R. *Wielki organizator na niwie religijnej, narodowej i społecznej*, „Dziennik Chicagoski” 4 kwietnia 1942, s. 32
- Micewski B. CR, *Polonijna działalność Zmartwychwstańców*, [w:] *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, red. ks. J. Bakalarz i in., Lublin 1982
- Miliszkievicz F. CR, *Dzielny bojownik za wiarę – ks. Jan Piechowski C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 44
- Mleczo W. CR., *Instytucje edukacyjne Zmartwychwstańców. Zarys historii i działalności*, „Zeszyty Historyczno-Teologiczne” 2006, nr 12
- Mleczo W. CR, *Parafia jako przestrzeń zmartwychwstania społeczeństwa (szkic o działalności ks. Wincentego Barzyńskiego w Chicago)*, [w:] *Zmartwychwstańcy: Ku duchowemu odrodzeniu społeczeństwa. Resurrectionists: Towards the spiritual rebirth of society*, red. Ks. W. Mleczo CR, Kraków 2015
- Mowa pogrzebowa o zgonie ś.p. Ks. Jana Kosińskiego C.R. wygłoszona w kościele św. Jana Kantego przez Ks. W. Zapalę C. R.*, „Dziennik Chicagoski” 1914, 5 maja, nr 104, s. 8

- Mrówczyński J., *Barzyński Michał Wincenty*, [w:] *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, red. K. Dopierała, t. 1, Toruń 2003
- Najprzew. Ks. Jan Kasprzycki generałem Zgromadzenia OO. Zmartwychwstańców, „Dziennik Chicagoski” 1905, 22 lipca, nr 170, s. 1
- Nir R., *Bibliografia selektywna Dziennika Chicagowskiego 1892-1895, 1898-1899, Select bibliography Dziennik Chicagowski 1892-1895, 1898-1899*, [w:] *Yearbook Polish American Archives. Rocznik Archiwum Polonii*, vol. II, 2004, Orchard Lake, Michigan-Częstochowa 2004
- Notatki reportera, „Dziennik Chicagoski” 1908, 27 października, nr 252, s. 8
- Notatki Reportera, „Dziennik Chicagoski” 1912, 21 grudnia, nr 301, s. 4
- Nowi kapłani dla parafii św. Stanisława K., „Dziennik Chicagoski” 1893, 27 czerwca, nr 148, s. 1
- Obchód jubileuszowy, „Dziennik Chicagoski” 1892, 22 kwietnia, nr 95, s. 1, 4
- Obyrtacz Jan C.R. – nadzwyczajna szlachetność jego charakteru, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 89
- O. Fel. Zwiardowski, „Dziennik Chicagoski” 1895, 1 września, nr 4, s. 1
- Ojciec Franciszek Breitkopf nie żyje, „Dziennik Chicagoski” 1904, 20 października, nr 247, s. 2
- Okulczyk W. CR, Ks. Józef Ziemia C.R. – Patron młodzieży polskiej i misjonarz ludowy, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 38
- O. Szulak T.J. opuścił Amerykę, „Dziennik Chicagoski” 1906, 4 września, s. 6
- Pamiętniki ojca Franciszka Schulaka SJ, [w:] *Burzliwe lata Polonii amerykańskiej. Wspomnienia i listy misjonarzy jezuitów 1864-1913*, oprac. L. Grzebień SJ, Kraków 1983
- Parafia Najśw. Maryi Panny od Nieust. Pomocy w Chicago, „Dziennik Chicagoski” 1903, 24 października, nr 249, s. 4
- Parafia p.w. św. Stanisława Kostki (Wyciąg z Dziejów Parafii w „Album Pamiątkowym”), „Dziennik Chicagoski” 1917, 3 listopada, nr 259, s. 2-3
- Parafia św. Piotra i Pawła, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część druga, s. 15
- Parafia św. Michała Archanioła w South Chicago, „Dziennik Chicagoski” 1905, 15 grudnia, nr 290 – Część trzecia, s. 1
- Parafia św. Wojciecha w Detroit, Mich. (Najstarsza parafia polska.) (Od naszego specjalnego podróżującego korespondenta), „Dziennik Chicagoski” 1912, 6 marca, nr 56, s. 5
- Parafie polskie w Chicago. Dzieje Polskich Parafii w Chicago. 1867 – Parafia św. Stanisława K. – 1910, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 29-30
- Parafie polskie w granicach m. Chicago, „Dziennik Chicagoski” 1915, 15 grudnia, nr 293 (18) – Dodatek drugi, s. 6
- Pastusiak L., *Chicago portret miasta*, Warszawa 1997
- Pedagog i drugi rektor Kolegium. Śp. Jan Kruszyński C.R., „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 71
- Pierwszy osadnik na Stanisławowie. Śp. Antoni Schermann, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 70
- Pitoń J. CM, *Księża polscy w Brazylii 1848-1984*, [w:] *Zmagania polonijne w Brazylii*, t. 4: *Owocująca przeszłość*, red. T. Dworecki SVD, Warszawa 1987

- Podziękowanie*, „Dziennik Chicagoski” 1916, 20 stycznia, nr 16, s. 3
- Pogląd w streszczeniu na dzieje parafii św. (Jadwigi, w rocznicę 25-cioletnią, skreślił dla „Dz. Chic.” Świadek*, „Dziennik Chicagoski” 1913, 7 grudnia, nr 286 – Dodatek niedzielny, s. 11
- Pogrzeb śp. ks. M. Matkowskiego w Grand Rapids, Mich.*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 26 października, nr 254, s. 9
- Pogrzeb śp. ks. Serafina Cosimi*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 9 czerwca, nr 131, s. 1
- Pogrzeb Ś.p. X. Jana Piechowskiego C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1921, 23 kwietnia, nr 95, s. 5
- Pogrzeb śp. ks. Józefa Barzyńskiego*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 4 kwietnia, nr 76, s. 8
- Polacy w Ameryce*, „Dziennik Chicagoski” 1908, 31 grudnia, nr 305, s. 11
- Polacy w Ameryce, Ze Stevenspoint, Wis.*, „Dziennik Chicagoski” 1903, 1 września, nr 204, s. 4
- Polacy w Chicago. Poświęcenie kościoła św. Jana Kantego*, „Dziennik Chicagoski” 1898, 12 grudnia, nr 287, s. 2
- Polacy w Chicago. Zmiany w polskich parafiach w Chicago, Ills.*, „Dziennik Chicagoski” 1899, 8 maja, nr 108, s. 4
- Polacy w Detroit. (Od naszego specjalnego podróżującego korespondenta.)*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 1 marca, nr 52, s. 5
- Poliński J.P. CR, Ks. Jan Kasprzycki C.R. Żył hasłem „Prawdą i Miłością”*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 55
- Polskie Wyższe Zakłady Naukowe w Stanach Zjednoczonych Kollegium św. Stanisława K. Zakład wyższy naukowy pod zarządem XX. Zmartwychwstańców w Chicago, Ill. Dzieje 22 letniej działalności. Programy nauk. – Fakultet. Stowarzyszenia studentów. Uposażenie – Laboratoria – Byli wychowawcy i alumni Zakładu na wybitnych stanowiskach*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 21 sierpnia, nr 198, s. 6
- Poświęcenie Kamienia Węgielnego na Kazimierzowie*, „Dziennik Chicagoski” 1917, nr 211, 8 września, s. 7
- Poświęcenie Kamienia węgielnego pod szkołę W.W. Ś.S. Nazaretanek*, „Dziennik Chicagoski” 1892, nr 179, 1 sierpnia, s. 4
- Prejs R., Słownik biograficzny zakonników franciszkańskich Królestwa Polskiego po kasacie 1864 r.*, Poznań 2004
- Profesor i założyciel parafii w Posen, Ill., Śp. ks. Serafin Cosimi*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 60
- Prymicje Wiel. ks. Obyrtacza*, „Dziennik Chicagoski” 1895, 10 grudnia, nr 286, s. 4
- Ratajczak J.S. CR, Vianney na Kantowie – O. Wincenty Rapacz C.R. Długoletni wikary i pobożny spowiednik*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 46
- Rok 1896 w życiu amerykańskiej Polonii*, „Dziennik Chicagoski” 1897, 2 stycznia, nr 1, s. 4
- Sędziwy kapłan, który umarł w Szpitalu Polskim na paraliż. Ś. P. X. Romuald Magott*, „Dziennik Chicagoski” 1915, 31 grudnia, nr 306, s. 9
- Sprawozdanie z obrotu kasowego w Domu Emigracyjnym Polskim p. o. św. Józefa pn. 18 Greenwich ul. w New Yorku. Dochód we Wrześniu 1901 r.*, „Dziennik Chicagoski” 1901, 18 października, nr 269, s. 1
- Srebrny jubileusz Dwudziesto pięcioletniej Pracy Kapłańskiej i Społecznej Wiel. Ks. Franciszka Gordona C.R. Proboszcza Parafii Najświętszej Maryi Panny Anielskiej w Chicago, Illinois*, „Dziennik Chicagoski” 1914, 19 kwietnia – Dodatek niedzielny, s. 1

- Srebrny jubileusz kapłaństwa*, „Dziennik Chicagoski” 1892, 4 maja, nr 105, s. 1
- Srebrny Jubileusz Parafii św. Wojciecha w Chicago*, „Dziennik Chicagoski” 1899, 22 kwietnia, nr 95, s. 2
- Srebrny jubileusz parafii św. Wojciecha w Grand Rapids, Mich.*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 1 grudnia, nr 276, s. 3
- Sylwetki z grona naszego personelu*, „Dziennik Chicagoski” 1915, 15 grudnia, nr 293, s. 6
- Szteinke A.J. OFM, *Bracia Mniejsi na rzecz Polonii w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w XIX i XX wieku*, „Przegląd Kalwaryjski” 2009, nr 13
- Sześćdziesięciolecie kapłaństwa Wiel. ks. Romualda Magotta*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 28 grudnia, nr 306, s. 4
- Szkoła Niedzielna*, „Dziennik Chicagoski” 1897, 11 grudnia, nr 284, s. 8
- Szkoła niedzielna*, „Dziennik Chicagoski” 1897, 10 kwietnia, nr 84, s. 1
- Szymański J. Ks., *Duszpasterze Polonii i Polaków za granicą. Słownik biograficzny*, t. II, Lublin 2011
- Szymański J. Ks., *Duszpasterze Polonii i Polaków za granicą. Słownik biograficzny*, t. III, Rzeszów 2020
- Szymański J. Ks., *Kaszubscy duszpasterze w służbie rodakom w Stanach Zjednoczonych*, [w:] *Emigracja kaszubska. Zjawisko. Ludzie. Ośrodki*, red. D. Kalinowski, Wejherowo-Słupsk 2020
- Szymański J. Ks., *Początki Polskiego Domu Emigracyjnego w Nowym Jorku na łamach „Dziennika Chicagoskiego” pod koniec XIX wieku (1891-1897)*, „Studia Polonijne” 2021, nr 42
- Szymański J. Ks., *Początki polskojęzycznej prasy katolickiej w Stanach Zjednoczonych (do roku 1890)*, „Scripta Historica” 2016, nr 22
- Śp. ks. Józef Barzyński*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 2 kwietnia, nr 74, s. 1
- Śp. O. Franciszek Szulak T.J.*, „Dziennik Chicagoski” 1908, 4 lutego, s. 7
- Śp. X. Jan J. Kosiński Z.Z. Przebieg choroby i ostatnie jego chwile*, „Dziennik Chicagoski” 1914, 2 maja, nr 102, s. 1
- T. Cz, SŁ, *Złoty jubileusz Wiel. O. Franciszka Szulaka*, „Dziennik Chicagoski” 1895, 13 września, s. 2
- T. Cz, SŁ, *Żywot Wiel. O. Franciszka Szulaka*, „Dziennik Chicagoski” 1895, 15 września, s. 6
- The Polish American Encyclopedia*, ed. James S. Pula, Jefferson 2011
- Uwagi*, „Dziennik Chicagoski” 1909, 9 stycznia, nr 7, s. 4
- Wachtl K., *Polonia w Ameryce. Dorobek i dzieje*, Filadelfia 1944
- Wczoraj, we Czwartek, dnia 24go Listopada, 1904, umarł niespodziewanie przy wypełnianiu jednego z obowiązków kapłańskich ks. Jan Radziejewski proboszcz parafii Św. Wojciecha, B. i M., w Chicago, Ill., przeżywszy lat 60.*, „Dziennik Chicagoski” 1904, 25 listopada, nr 276, s. 1
- Who's Who in Polish America. A biographical Directory of Polish-American Leaders and Distinguished Poles Resident in The Americas*, red. F. Bolek, New York 1943
- Wilkoszewski E., *Nadesłano z Chicago. Zamazanie herbu polskiego w kościele*, „Orzeł Polski” 1870, 4 sierpnia, s. 2
- Wspaniały Pogrzeb S.P. X. Pralata St. Nawrockiego*, „Dziennik Chicagoski” 1921, 12 marca, nr 60, s. 3

- Wspomnienie o ś.p. ks. Józefie Barzyńskim*, „Dziennik Chicagoski” 1906, 12 kwietnia, nr 83, s. 2
- Wspomnienie pośmiertne ś. p. ks. Szymona Józefa Wieczorka*, „Dziennik Chicagoski” 1901, 18 listopada, nr 269, s. 2
- Wychowanek Jadwigowa. Śp. Ks. Stanisław Rogalski C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 52
- Wydawca „Sieroty”. Ks. Stanisław Siatka C.R.*, „Dziennik Chicagoski” 1942, 4 kwietnia, s. 65
- Zahajkiewicz Sz., Księża i parafie polskie w Stanach Zjednoczonych Pół. Am.*, Chicago 1897
- Z Hudson, PA.*, „Dziennik Chicagoski” 1908, 3 listopada, nr 258, s. 6
- Z Kazimierzowa. Pożegnanie X. Wojciecha Furmana*, „Dziennik Chicagoski” 1922, 30 stycznia, nr 24, s. 2
- Z okazji 20tolecia Kolegium św. Stanisława Kostki. Założenie oraz pierwsze początki*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 12 listopada, nr 263, s. 6
- Z Pogrzebu ś.p. X. A. Lecherta*, „Dziennik Chicagoski” 1921, 19 stycznia, nr 15, s. 3
- Z polskiej parafii Św. Piotra w Stevens Point, Wis.*, „Dziennik Chicagoski” 1912, 9 listopada, nr 266, s. 4
- Z St. Louis, Mo. Z par. Św. Stanisława K.*, „Dziennik Chicagoski” 1893, 14 grudnia, nr 287, s. 4
- Z Torunia, Wis.*, „Dziennik Chicagoski” 1903, 6 stycznia, nr 4, s. 1
- Z Waszyngtonu, D.C. (Własna korespondencja „Dziennika Chicagoskiego”). Podwójny złoty jubileusz kapłański X. Henryka Cichockiego i X. Antoniego Lecherta*, „Dziennik Chicagoski” 1920, 17 sierpnia, nr 194, s. 5
- Z Wyandotte, Mich.*, „Dziennik Chicagoski” 1903, 6 stycznia, nr 4, s. 1
- 1874 – Parafia św. Wojciecha – 1910, Historia parafii św. Wojciecha*, „Dziennik Chicagoski” 1914, 19 września, nr 225, s. 13
- 1887 – Parafia św. Jadwigi – 1910*, „Dziennik Chicagoski” 1910, 15 grudnia, nr 289 – Dodatek II Numeru Jubileuszowego, s. 42
- 1893-1918 Pamiątnik Parafii Świętej Trójcy w Chicago, Ill. z okazji 25tej rocznicy otwarcia kościoła przez J. Em. Ks. Kar. F. Satolliego Delegata Apostolskiego*, Chicago 1918

Summary

Saint Stanislaus Kostka Parish in Chicago and its clergy as presented by the daily “Dziennik Chicagoski”, 1867-1899

In 1833, Chicago gained the status of a town and four years later it was incorporated as a city with a population of over 4,000 inhabitants. Both the origins of the Polish diaspora in the city as well as the history of St. Stanislaus Kostka Parish (since 1867) are exemplified by articles published in “Dziennik Chicagoski”. Originally, the consolidation efforts initiated by the first Polish settlers were not recognized by the local community. A major change was prompted by the arrival of Fr. Leopold Moczygamba in 1864 and then continued by Fr. Franciszek Szulak, who also invited Fr. Józef Juszkiewicz from Brazil. However, due to various disagreements

within the St. Stanislaus Kostka Parish, Fr. Juskiewicz resigned and was replaced by the Resurrectionists. Fr. Adolf Bakanowski became the first pastor in July 1870, and later followed by Fr. Jan Wołowski, Fr. Feliks Zwiardowski, and Fr. Szymon Wieczorek. On September 18, 1874, the parish of St. Stanislaus Kostka was taken over by Fr. Wincenty Michał Barzyński, who inherited “a wooden church, a small wooden rectory and around 400 or 500 Polish families”. During his reign, St. Stanislaus Kostka Parish became the largest parish in the world, reaching over 40 thousand believers in 1892, and in the early years of the twentieth century – 50 thousand. The impact of the pastor, his associates and the whole parish was enormous, not limited to pastoral care and sacramental life. Fr. Barzyński was the founder of more than 20 other parishes in Chicago and its suburbs and a great number of other religious, educational, cultural and social organizations. In Chicago alone, he built a new church, rectory, school, established a parish bank, orphanage, hospital and printing house. The St. Stanislaus Kostka Parish hosted an eight-grade elementary operating school under state law, two secondary schools (for male and female students), a trade school and a technical secondary school. Despite sincere efforts, he was unable to establish a private university.

In 1898, Fr. Barzyński became the first provincial superior of the Congregation of the Resurrection in the United States and brought the Sisters of the Holy Family of Nazareth to America. In 1887, he created the Polish Publishing Company and a weekly “Wiara i Ojczyzna”. He was also a chief editor of the daily “Dziennik Chicagoski” between 1890 and 1899 (the paper appeared until 1970), and the founder of the oldest Polish secondary school in the United States, namely St. Stanislaus College in Chicago (present-day Weber High School), established in 1890, as well as the initiator of a new Polish-American Congregation of Franciscan Sisters of Blessed Kinga aimed at running orphanages. He organized a number of elementary schools and charitable institutions, about 50 ecclesiastical fraternities, and many Polish associations, including the Polish League and the Polish Roman Catholic Association.

Szczęśny Zahajkiewicz summed up the achievements of nearly fifty years of parish-based functioning of the local Polish diaspora with a brief statement: “in the city of Chicago alone there are over 20 priests; an equal number of doctors; attorneys – 30; editors – 10; teachers – 18; pharmacists – 20; notaries – 20; builders – 20; judges – 1; city clerks, who receive salaries from 1 to 3 thousand dollars – over 20; and about 50,000 homeowners and tradesmen – as well as businessmen on a larger or smaller scale. The rest is made up of laborers working in various factories and trades”.